

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΕΙΔΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ (Ε.Α.Π.) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2017 –2021

Σ Χ Ε Δ Ι Ο

ΑΝΚΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ Α.Ε.
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Φον Καραγιάννη 1-3, 50131 Κοζάνη
τηλ 2461. 024022 fax 2461. 038628
e-mail: anko@anko.gr

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
A. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΚΟΖΑΝΗΣ ΚΑΙ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	7
A1. Η θέση και ο ρόλος της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας	7
A2. Βασικά χαρακτηριστικά των Περιφερειακών Ενοτήτων Κοζάνης και Φλώρινας	16
B. S.W.O.T ΑΝΑΛΥΣΗ	21
Γ. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΑΠΑΝΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ (ΕΑΠ) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2012 - 2016	23
Γ1. Συνοπτική παρουσίαση και διάρθρωση του ΕΑΠ 2012 - 2016	23
Γ2. Οικονομικός απολογισμός	25
Γ3. Αξιολόγηση – Συμπεράσματα	28
Δ. ΕΙΔΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ (Ε.Α.Π.) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2017 - 2021	29
Δ1. Μεθοδολογία σύνταξης	29
Δ2. Βασικές παράμετροι του Επιχειρησιακού Σχεδίου	32
Δ3. Κεντρικός στόχος - Ειδικό Στόχοι	33
4. Διασύνδεση των Ειδικών Στόχων του Προγράμματος με την S.W.O.T. ανάλυση	35
Δ5. Εξειδίκευση προγράμματος σε Άξονες / Μέτρα / Θεματικούς Τομείς / Ενδεικτικές Δράσεις	41
Δ6. Συσχετισμός και συμπληρωματικότητα Μέτρων του 5ου Ε.Α.Π. με άλλα προγράμματα	51

Δ7. Χρηματοδοτικό πλαίσιο.....	65
Δ8. Συγκεντρωτικοί και αναλυτικοί πίνακες κατά Άξονα και Μέτρο.....	73
E1. Συγκεντρωτικοί και αναλυτικοί πίνακες με ετήσια κατανομή	75
E2. Διαδικασία επιλογής και υλοποίησης των έργων	80
E3. Ενδεικτικά κριτήρια επιλογής έργων	82
E4. Συνοπτικό χρονοδιάγραμμα ενεργειών	82
E5. Προσδιορισμός δεικτών για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του προγράμματος.....	84
Z. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	87

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν Επιχειρησιακό Σχέδιο αφορά το χρονικό διάστημα 2017-2021 και αποτελεί συνέχεια προηγούμενων περιόδων στη διάρκεια των οποίων υπήρξαν τροποποιήσεις ως προς τον τρόπο υπολογισμού των τελικών διατιθέμενων ποσών στην τοπική κοινωνία καθώς και στον τρόπο κατανομής τους.

Η αρχή έγινε με το άρθρο 20 του Ν.2446/96 περί επιβολής τέλους "Ανάπτυξης Βιομηχανικών Περιοχών Παραγωγής Ηλεκτρικού Ρεύματος από Λιγνιτικούς Σταθμούς" σύμφωνα με το οποίο θεσπίστηκε η εφαρμογή του Ειδικού Τέλους Ανάπτυξης που προσδιορίστηκε σε ποσοστό 0,4% του ετήσιου κύκλου εργασιών της ΔΕΗ. Η κατανομή του ποσού αυτού στους Νομούς (νυν Περιφερειακές Ενότητες) Φλώρινας, Κοζάνης και Αρκαδίας έγινε αναλογικά προς την παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια από τους θερμικούς λιγνιτικούς σταθμούς των Νομών αυτών.

Μια σημαντική τροποποίηση προήλθε με την παράγραφο 2 του Άρθρου 40 του Ν. 4062/12 (ΦΕΚ Α', Αρ. Φύλλου 70/30-03-2012) κατά την οποία το Ειδικό Τέλος Ανάπτυξης αυξήθηκε σε 0,5% του ετήσιου κύκλου εργασιών της ΔΕΗ.

Οι τελευταίες τροποποιήσεις, που διέπουν και το παρόν Επιχειρησιακό Σχέδιο, προβλέπονται στο πλαίσιο των:

- **Ν.4533/ΦΕΚ Α' 75/27.4.2018 – περί διαρθρωτικών μέτρων για την πρόσβαση στο λιγνίτη και το περαιτέρω άνοιγμα της χονδρεμπορικής αγοράς ηλεκτρισμού και άλλες διατάξεις**, σύμφωνα με τον οποίο από 1/1/2019 το ειδικό τέλος υπολογίζεται με το ποσό 1,40 €/MWh παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη.
- **Ν.4685/ΦΕΚ Α' 92/7.5.2020 – περί εκσυγχρονισμού περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις**, σύμφωνα με τον οποίο καταργείται διάταξη του Ν.4533/2018 η οποία αναφέρει: «Το ανωτέρω τέλος δεν συνυπολογίζεται στο μεταβλητό κόστος των λιγνιτικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής και ανακτάται από τις λιγνιτικές μονάδες μέσω σχετικής χρέωσης που προστίθεται στις χρεώσεις προσαυξήσεων της χονδρεμπορικής αγοράς ηλεκτρισμού».
- **Υ.Α. ΥΠΕΝ/ΔΗΕ/74784/1070 (ΦΕΚ Β' 3730/12.8.2021) – περί Ειδικού Τέλους δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης λιγνίτη του άρθρου 7 του**

N.4533/2018, κατά την οποία καθορίζονται οι λεπτομέρειες για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση των Ειδικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (Ε.Α.Π.) συμπεριλαμβανομένων και των Αξόνων Παρέμβασης οι οποίοι καθορίζονται ως εξής:

- α) Μελέτες και υπηρεσίες*
- β) Περιβάλλον, ποιότητα ζωής και κοινωνική συνοχή*
- γ) Υποδομές και στήριξη της επιχειρηματικότητας και του παραγωγικού περιβάλλοντος (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής τομέας)*
- δ) Ενίσχυση και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, κατάρτιση, εκπαίδευση, έρευνα και νέες τεχνολογίες*
- ε) Στήριξη και ανάδειξη του πολιτισμού και του τουρισμού*
- στ) Τεχνική υποστήριξη και δημοσιοποίηση (μέγιστο 2,5%)*

Το παρόν Επιχειρησιακό Σχέδιο λοιπόν αποτελεί την πρόταση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για τις Περιφερειακές Ενότητες Κοζάνης και Φλώρινας και αφορά στο Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα (Ε.Α.Π.) για το διάστημα 2017-2021.

Φιλοδοξεί, μέσα από ένα ευρύτατο διάλογο με τους κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους των περιοχών εφαρμογής, να εκφράσει την πολιτική και τεχνοκρατική αντίληψη, για:

- Την ορθολογική διαχείριση του Ειδικού Τέλους Δικαιωμάτων Έρευνας και Εκμετάλλευσης Λιγνίτη.
- Την ουσιαστική συμβολή στην ανάπτυξη των περιοχών εφαρμογής και ειδικότερα των λιγνιτικών περιοχών, ιδιαίτερα κατά την περίοδο αυτή της απολιγνιτοποίησης και της μετάβασης σε ένα νέο παραγωγικό μοντέλο ανάπτυξης.
- Τη δημιουργία συνθηκών αύξησης της απασχόλησης και του παραγόμενου εισοδήματος.
- Τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιοχής.
- Τη διασφάλιση συνέργειας και συμπληρωματικότητας με τους λοιπούς χρηματοδοτικούς μηχανισμούς που θα ενεργοποιηθούν κατά την παρούσα χρονική συγκυρία.

Η δομή και τα στάδια εκπόνησης του Επιχειρησιακού Σχεδίου του Ε.Α.Π. είναι τα ακόλουθα:

Α) Σύντομη παρουσίαση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και ειδικότερα των Περιφερειακών Ενοτήτων Κοζάνης και Φλώρινας.

- Β) SWOT ανάλυση, με τα δυνατά και αδύνατα σημεία καθώς και τις ευκαιρίες και απειλές.
- Γ) Συνοπτική Αξιολόγηση του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος (Ε.Α.Π.) 2012-2016.
- Δ) Διαμόρφωση του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος (Ε.Α.Π.) 2017-2021, η οποία περιλαμβάνει τη μεθοδολογία σύνταξής του, τις βασικές παραμέτρους που λήφθηκαν υπόψη, τον Κεντρικό Στόχο, τους Ειδικούς Στόχους και τους Άξονες Παρέμβασης, τη συνέργια και συμπληρωματικότητα με άλλα προγράμματα και πρωτοβουλίες εθνικού, περιφερειακού και τοπικού χαρακτήρα, το χρηματοδοτικό πλαίσιο και την ποσοτική ανάλυσή του κατά Άξονα και Μέτρο Παρέμβασης.
- Ε) Ακολουθεί το στάδιο της διαβούλευσης με τους κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους της περιοχής προκειμένου να ενσωματωθούν οι ενδεχόμενες προτάσεις – παρεμβάσεις των φορέων στον τελικό σχεδιασμό του ΕΑΠ.
- ΣΤ) Ολοκλήρωση του Επιχειρησιακού Σχεδίου, η οποία συμπεριλαμβάνει την ετήσια κατανομή των παρεμβάσεων, τα Τεχνικά Δελτία Αξόνων και Μέτρων, την περιγραφή της διαδικασίας επιλογής και υλοποίησης των έργων, τα ενδεικτικά κριτήρια επιλογής, το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα ενεργειών για την ενεργοποίηση του ΕΑΠ και τον προσδιορισμό των δεικτών παρακολούθησης και αξιολόγησης του προγράμματος.
- Ζ) Τελευταίο στάδιο αποτελεί η παρουσίαση και έγκριση του ΕΑΠ 2017-2021 από το Περιφερειακό Συμβούλιο Δυτικής Μακεδονίας.

Α. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΚΟΖΑΝΗΣ ΚΑΙ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

Α1. Η θέση και ο ρόλος της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2021-2027, όπως κατατέθηκε προς έγκριση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρεται ότι «η δεκαετία 2021-2030 θα είναι μακροπρόθεσμα καθοριστική για την αναπτυξιακή εξέλιξη» της περιοχής.

Πέραν των συγκυριών και των γεγονότων που λαμβάνουν χώρα σε διεθνές επίπεδο (πανδημία covid-19, πόλεμος στην Ουκρανία, διεθνής οικονομική κρίση της οποίας οι επιπτώσεις είναι ακόμη ορατές και πλήττουν την οικονομία), η Δυτική Μακεδονία καλείται να αντιμετωπίσει παράλληλα την απολιγνιτοποίηση, η οποία θα οδηγήσει σε ριζική αλλαγή του παραγωγικού της μοντέλου ύστερα από σχεδόν μια 70ετία.

Η Δυτική Μακεδονία είναι η μόνη περικλειστή Περιφέρεια της Ελλάδας και χωροθετείται στα βορειοδυτικά του ελλαδικού χώρου συνορεύοντας με την Αλβανία και τη Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας.

Η κομβική της γεωγραφική θέση ως πύλη εισόδου της Ελλάδας και της ΕΕ στα Δυτικά Βαλκάνια και η βελτίωση του διευρωπαϊκού και εθνικού οδικού δικτύου, ενισχύει τη δυνατότητα ανάδειξής της σε Βαλκανικό κέντρο συνεργασίας και ανάπτυξης.

Σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2021-2027, η Δυτική Μακεδονία «Κατέχει έως σήμερα κεντρικό ρόλο στην εθνική οικονομία λόγω της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ την τελευταία 10ετία παρουσιάζει μεταβολή του χαρακτήρα της με βελτίωση της προσπελασιμότητάς της ως αποτέλεσμα της λειτουργίας της Εγνατίας Οδού και των καθέτων αξόνων της, η οποία όμως έδρασε και αντίρροπα, επιτρέποντας την ταχύτερη και φθηνότερη διείσδυση στην τοπική αγορά των εκτός της Περιφέρειας επιχειρήσεων και της διαρροής εργατικού δυναμικού. Η σχετική θέση της Περιφέρειας την καθιστά εκ προοιμίου ευάλωτη και εξαρτώμενη από ισχυρή δημόσια παρέμβαση».

Η διαχρονική εξέλιξη των πληθυσμιακών καθώς και των μακροοικονομικών μεγεθών της Δυτικής Μακεδονίας, συνδυαστικά με την κατάσταση του παραγωγικού περιβάλλοντος,

όπως διαμορφώνεται στο πλαίσιο της ραγδαίας αναδιάρθρωσης της τοπικής οικονομίας, καθορίζει εν πολλοίς και τη στρατηγική ανάπτυξής της.

Εξέλιξη πληθυσμού

Σύμφωνα με την απογραφή του 2011 (τα στοιχεία της απογραφής του 2021 δεν έχουν δημοσιευθεί ακόμη) ο μόνιμος πληθυσμός της Δυτικής Μακεδονίας ανέρχεται σε 283.689 κατοίκους (ΠΙΝΑΚΑΣ 1).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 – Μόνιμος Πληθυσμός Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας	
Περιοχή	Πληθυσμός
Π.Ε. Γρεβενών	31.757
Π.Ε. Καστοριάς	50.322
Π.Ε. Κοζάνης	150.196
Π.Ε. Φλώρινας	51.414
ΣΥΝΟΛΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	283.689

Απογραφή Μόνιμου Πληθυσμού (ΕΛΣΤΑΤ 2011)

Η πρόβλεψη πληθυσμού για την τελευταία δεκαετία 2011 – 2021, σύμφωνα με στοιχεία της EUROSTAT καταδεικνύει συνολική μείωση του πληθυσμού της Δυτικής Μακεδονίας σε ποσοστό 8,3% (ΠΙΝΑΚΑΣ 2). Σημειώνεται ότι οι πληθυσμοί των Περιφερειακών Ενοτήτων Γρεβενών και Κοζάνης στην πλατφόρμα της EUROSTAT εμφανίζονται ενοποιημένοι και ο διαχωρισμός τους στον ακόλουθο πίνακα έγινε αναλογικά με βάση την απογραφή του 2011.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 – Πρόβλεψη Πληθυσμού της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας την 1^η Ιανουαρίου κάθε έτους					
Έτος	Π.Ε. Γρεβενών	Π.Ε. Καστοριάς	Π.Ε. Κοζάνης	Π.Ε. Φλώρινας	ΣΥΝΟΛΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
2011	31.965	50.815	151.213	51.906	285.899
2012	31.752	50.380	150.208	51.721	284.061
2013	31.429	49.844	148.682	51.369	281.324
2014	31.123	49.292	147.232	51.058	278.706
2015	30.856	48.798	145.970	50.799	276.423
2016	30.559	48.244	144.567	50.473	273.843
2017	30.288	47.723	143.281	50.196	271.488
2018	30.046	47.163	142.135	49.878	269.222
2019	29.808	46.668	141.013	49.519	267.008
2020	29.568	46.071	139.878	49.153	264.670
2021	29.272	45.517	138.475	48.788	262.052

Επεξεργασία στοιχείων της EUROSTAT

Πορεία Ακαθάριστη Προστιθέμενης Αξίας

Κατά την περίοδο 2011-2019 η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας μειώθηκε συνολικά κατά 25% περίπου (ΠΙΝΑΚΑΣ 3) το κατά κεφαλή Περιφερειακό ΑΕΠ σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης μειώθηκε κατά 19%, πέφτοντας στο 51% του Ευρωπαϊκού μέσου όρου, κατατάσσοντας τη Δυτική Μακεδονία στην 7η θέση σε επίπεδο χώρας (ΠΙΝΑΚΑΣ 4).

Αναφορικά με τη διάρθρωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας, ο τομέας της εξόρυξης – ενέργειας, αν και αρκετά μειωμένος κατά τα τελευταία χρόνια, εξακολουθεί να παραμένει βασικός για την οικονομία της περιοχής συμμετέχοντας με το σημαντικό ποσοστό του 33,3% κατά το έτος 2019 (ΠΙΝΑΚΕΣ 5, 6), γεγονός που λαμβάνεται σοβαρά υπόψη στο πλαίσιο του σχεδιασμού για την απολιγνιτοποίηση και τη μετάβαση σε ένα εναλλακτικό παραγωγικό σύστημα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 – Πορεία Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΠ), εκ. €					
Έτος	Π.Ε. Γρεβενών	Π.Ε. Καστοριάς	Π.Ε. Κοζάνης	Π.Ε. Φλώρινας	ΣΥΝΟΛΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
2011	303	527	2.659	876	4.365
2012	297	504	2.985	929	4.715
2013	279	478	2.843	875	4.476
2014	274	470	2.698	922	4.365
2015	276	460	2.570	851	4.158
2016	271	439	2.271	781	3.761
2017	264	424	2.249	812	3.749
2018	259	422	2.171	752	3.604
2019	260	432	1.905	692	3.288

Επεξεργασία στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 – Πορεία Κατά Κεφαλή ΑΕΠ σε ΜΑΔ , % της ΕΕ-27			€
Έτος	Δυτική Μακεδονία	% ΕΕ-27	
2009	18.800	78	
2010	18.700	75	
2011	18.300	71	
2012	20.400	79	
2013	20.600	79	
2014	20.900	79	
2015	20.200	73	
2016	18.700	66	
2017	19.000	65	
2018	18.600	61	
2019	17.200	55	
2020	15.200	51	

Επεξεργασία στοιχείων της EUROSTAT

ΠΙΝΑΚΑΣ 5 – Διαχρονική εξέλιξη της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, εκ. €

Τομέας οικονομικής δραστηριότητας	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Πρωτογενής τομέας	224	223	220	261	296	283	303	296	311
Μεταποίηση	205	187	170	168	178	176	174	174	172
Ορυχεία, λατομεία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	1.754	2.265	2.216	2.157	1.923	1.581	1.589	1.447	1.094
Κατασκευές	134	131	133	98	89	88	57	61	65
Τριτογενής τομέας (εμπόριο, υπηρεσίες, δημόσια διοίκηση)	2.048	1.908	1.737	1.682	1.672	1.633	1.627	1.627	1.647
Σύνολο	4.365	4.715	4.476	4.365	4.158	3.761	3.749	3.604	3.288

Επεξεργασία στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ

ΠΙΝΑΚΑΣ 6 – Διαχρονική ποσοστιαία διάρθρωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Τομέας οικονομικής δραστηριότητας	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Πρωτογενής τομέας	5,1%	4,7%	4,9%	6,0%	7,1%	7,5%	8,1%	8,2%	9,5%
Μεταποίηση	4,7%	4,0%	3,8%	3,8%	4,3%	4,7%	4,6%	4,8%	5,2%
Ορυχεία, λατομεία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	40,2%	48,0%	49,5%	49,4%	46,3%	42,0%	42,4%	40,1%	33,3%
Κατασκευές	3,1%	2,8%	3,0%	2,2%	2,1%	2,3%	1,5%	1,7%	2,0%
Τριτογενής τομέας (εμπόριο, υπηρεσίες, δημόσια διοίκηση)	46,9%	40,5%	38,8%	38,5%	40,2%	43,4%	43,4%	45,1%	50,1%
Σύνολο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Επεξεργασία στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ

Απασχόληση - Ανεργία

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός (15-64) το 2019 υπολογιζόταν σε 113,4 χιλιάδες (67,2%) με το σταθμισμένο ετήσιο ποσοστό ανεργίας να ανέρχεται σε 24,9% (Eurostat) (το υψηλότερο στην Ελλάδα και 4ο υψηλότερο στην ΕΕ).

Σύμφωνα με νεώτερα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού Α' τρίμηνο 2022) ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός μειώθηκε στις 105.800 (45,7%) και το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε στο 16,7%, το οποίο είναι το 5^ο υψηλότερο στην Ελλάδα.

Αναφορικά με τη διάρθρωση της απασχόλησης σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (2019), στον πρωτογενή τομέα απορροφάται το 17,4% των εργαζομένων, στον δευτερογενή το 22,7% και στον τριτογενή/υπηρεσίες το 61,1% (ΠΙΝΑΚΕΣ 7, 8).

ΠΙΝΑΚΑΣ 7 – Διαχρονική εξέλιξη της απασχόλησης κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στη Δυτική Μακεδονία									
Τομέας οικονομικής δραστηριότητας	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	17.762	15.539	15.814	17.038	16.890	16.281	16.689	16.816	16.421
Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	18.750	17.104	16.422	17.150	16.409	17.111	16.180	17.171	17.605
Κατασκευές	6.629	5.115	5.102	5.467	5.393	5.427	5.416	5.436	5.391
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	27.660	25.704	24.258	25.257	24.174	26.003	26.101	27.733	28.332
Ενημέρωση και επικοινωνία	456	409	414	434	423	403	409	450	466
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	1.049	1.030	1.013	980	991	954	917	929	908
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	150	166	168	179	183	216	217	239	237
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	4.703	5.499	5.570	5.807	5.275	5.332	5.050	5.231	5.396
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα	22.218	21.994	22.153	22.717	22.525	22.552	22.046	22.560	22.911
Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ίδια χρήση, δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών	3.879	4.045	3.757	3.677	3.530	3.475	3.432	3.590	3.598
Σύνολο Απασχόλησης	103.256	96.605	94.673	98.707	95.794	97.754	96.456	100.156	101.265

Επεξεργασία στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ

ΠΙΝΑΚΑΣ 8 – Διαχρονική ποσοστιαία διάρθρωση της απασχόλησης κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στη Δυτική Μακεδονία

Τομέας οικονομικής δραστηριότητας	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	17,2%	16,1%	16,7%	17,3%	17,6%	16,7%	17,3%	16,8%	16,2%
Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	18,2%	17,7%	17,3%	17,4%	17,1%	17,5%	16,8%	17,1%	17,4%
Κατασκευές	6,4%	5,3%	5,4%	5,5%	5,6%	5,6%	5,6%	5,4%	5,3%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίαση	26,8%	26,6%	25,6%	25,6%	25,2%	26,6%	27,1%	27,7%	28,0%
Ενημέρωση και επικοινωνία	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,5%
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	1,0%	1,1%	1,1%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	0,9%	0,9%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	4,6%	5,7%	5,9%	5,9%	5,5%	5,5%	5,2%	5,2%	5,3%
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα	21,5%	22,8%	23,4%	23,0%	23,5%	23,1%	22,9%	22,5%	22,6%
Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ίδια χρήση, δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών	3,8%	4,2%	4,0%	3,7%	3,7%	3,6%	3,6%	3,6%	3,6%
Σύνολο Απασχόλησης	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Επεξεργασία στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ

Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου

Η επενδυτική δραστηριότητα στη Δυτική Μακεδονία κατά την δεκαετία 2009-2019 υπέστη καθίζηση σε όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας με το συνολικό ποσό των

Ακαθαρίστων Επενδύσεων Κεφαλαίου να μειώνεται κατά 74,6% (ΠΙΝΑΚΑΣ 9), ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης που έπληξε την περιοχή.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9 – Πορεία Ακαθάριστων Επενδύσεων Παγίου Κεφαλαίου, εκ. €

Τομέας οικονομικής δραστηριότητας	2009	2019	Διαφορά %
Γεωργία, δασοκομία και αλιεία	89	84	-5,6
Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	599	252	-57,9
Κατασκευές	5	3	-40,0
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης	65	35	-46,2
Ενημέρωση και επικοινωνία	11	11	0,0
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	5	10	+100,0
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	363	36	-90,1
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	26	7	-73,1
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα	1.479	237	-84,0
Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών, μη διαφοροποιημένες δραστηριότητες νοικοκυριών που αφορούν την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών για ίδια χρήση, δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών	30	5	-83,3
Σύνολο Απασχόλησης	2.672	679	-74,6

Επεξεργασία στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ

Έρευνα και καινοτομία

Με βάση τον Περιφερειακό Πίνακα Καινοτομίας (Regional Innovation Scoreboard 2019) της ΕΕ, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας χαρακτηρίζεται ως Μέτρια (Moderator).

Στο παρακάτω γράφημα διακρίνονται τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα σε σχέση με τον μέσο όρο της χώρας (πορτοκαλί γραμμή) και την ΕΕ (μπλε γραμμή).

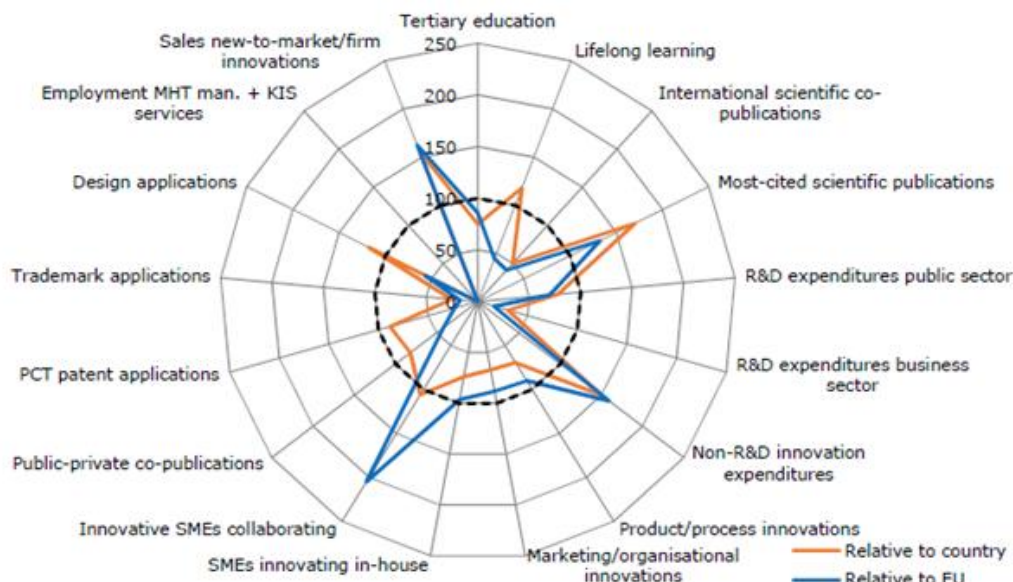
Ενδεικτικά αναφέρονται πάνω από τον μέσο όρο της χώρας και της ΕΕ:

- Οι καινοτόμες συνεργασίες ΜΜΕ
- Οι δαπάνες σε μη καινοτόμες επενδύσεις
- Οι πωλήσεις νέων καινοτομιών στην αγορά
- Οι επιστημονικές δημοσιεύσεις

Κάτω από τον μέσο όρο της χώρας και της ΕΕ το σύνολο των λοιπών δεικτών με τους σημαντικότερους:

- Οι επενδύσεις στην έρευνα και καινοτομία των ΜΜΕ

- Οι επενδύσεις στην έρευνα και καινοτομία του δημόσιου τομέα, οι οποίοι και προσδιορίζουν εν πολλοίς και το επίπεδο της καινοτομίας της Περιφέρειας.

Relative innovation system strengths of Western Macedonia – Greece (source: Regional Innovation Scoreboard 2019)

Συμπεράσματα

- ❖ Εκτιμάται σταδιακή μείωση του πληθυσμού κατά τη διάρκεια της τελευταίας 10ετίας 2011-2021 σε ποσοστό 8,3%.
- ❖ Το 80% περίπου του πλούτου της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, εκφρασμένο σε Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) παράγεται διαχρονικά στις Περιφερειακές Ενότητες Κοζάνης και Φλώρινας.
- ❖ Το κατά κεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (ΜΑΔ) της Δυτικής Μακεδονίας υποχώρησε ως ποσοστό του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ-27) από 78% που ήταν το 2009 σε 51% το 2020.
- ❖ Ο κυρίαρχος ενεργειακός τομέας μετά το 2013 παρουσίασε σημαντική μείωση κατά 16 ποσοστιαίες μονάδες, από 19,5% σε 33,3% ως προς τη συμμετοχή του στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία της Δυτικής Μακεδονίας.

- ❖ Παρατηρείται σημαντική μείωση κατά 21,5% του ποσοστού του οικονομικά ενεργού πληθυσμού μεταξύ των ετών 2019 και 2022 (Α' τρίμηνο), με βασική αιτία την εγκατάλειψη της περιοχής προς αναζήτηση εργασίας.
- ❖ Το ποσοστό ανεργίας παραμένει από τα υψηλότερα στη χώρα, παρά τη σχετική κάμψη που σημείωσε κατά το α' τρίμηνο του 2022 (16,7%).
- ❖ Ο δευτερογενής τομέας, στον οποίο συμπεριλαμβάνεται η εξόρυξη λιγνίτη και η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, κατά το 2019 εξακολουθεί να συμμετέχει με σημαντικό ποσοστό (22,7%) στην απασχόληση της Περιφέρειας, ο πρωτογενής τομέας με 16,2% και ο τριτογενής/υπηρεσίες με 61,1%. Προφανώς τα ποσοστά αυτά κατά την τελευταία 3ετία έχουν τροποποιηθεί αφενός λόγω της μείωσης του ενεργού πληθυσμού της περιοχής και αφετέρου εξαιτίας της συνεχώς μειούμενης εξορυκτικής δραστηριότητας.
- ❖ Σημαντικό είναι το ποσοστό αποεπένδυσης στη Δυτική Μακεδονία, σε όλους τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας (με εξαίρεση τις χρηματοπιστωτικές – ασφαλιστικές δραστηριότητες) κατά την περίοδο 2009-2019, η οποία συνολικά διαμορφώθηκε στο 75% περίπου.
- ❖ Παρατηρείται σημαντική υστέρηση στους δείκτες έρευνας και καινοτομίας με τους περισσότερους να βρίσκονται κάτω από τον μέσο όρο τόσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και της χώρας.

A2. Βασικά χαρακτηριστικά των Περιφερειακών Ενοτήτων Κοζάνης και Φλώρινας

Οι Περιφερειακές Ενότητες Κοζάνης και Φλώρινας, στη γεωγραφική ζώνη των οποίων θα εφαρμοστεί το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα (ΕΑΠ) 2017-2021, αποτελούν διαχρονικά τον ενεργειακό άξονα της Δυτικής Μακεδονίας και το βασικό ενεργειακό κέντρο της Ελλάδας.

Η ενεργειακή μετάβαση της χώρας από τα ορυκτά καύσιμα στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα έχει ιδιαίτερα σημαντική επίπτωση στο συνολικό αναπτυξιακό περιβάλλον των δύο Ενοτήτων σε όρους εισοδήματος και απασχόλησης, δεδομένης της εξάρτησης της οικονομίας τους σε πολύ μεγάλο βαθμό από τις δραστηριότητες της εξόρυξης λιγνίτη και της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

Στο πλαίσιο αυτό ο περιφερειακός αναπτυξιακός σχεδιασμός, όπως αυτός αποτυπώνεται στα προγραμματικά κείμενα τόσο του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2021-2027 όσο και του νέου Επιχειρησιακού Προγράμματος Αναπτυξιακής Μετάβασης 2021-2027, προσανατολίζεται στην ισόρροπη ανάπτυξη του συνόλου των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των δύο ενοτήτων, τα οποία λόγω της ιδιαίτερα ανταγωνιστικής δραστηριότητας του ενεργειακού τομέα παρέμεναν σε αδράνεια.

Τα βασικά λοιπόν χαρακτηριστικά των Περιφερειακών Ενοτήτων Κοζάνης και Φλώρινας, με βάση τα οποία διαμορφώνεται και το παρόν Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα (ΕΑΠ 2021-2027 είναι τα ακόλουθα:

Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης

- Η Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης είναι η μεγαλύτερη σε έκταση και αντιπροσωπεύει το 52,94% του πληθυσμού της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (150.196 – ΕΛΣΤΑΤ 2011).
- Ο τομέας της εξόρυξης λιγνίτη – παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί σημαντική οικονομική δραστηριότητα και συμμετέχει με στοιχεία του 2019 σε ποσοστό 44% στη διάρθρωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας της Περιφερειακής Ενότητας (ΠΙΝΑΚΕΣ 10, 11). Ωστόσο παρατηρείται σημαντική μείωση του ποσοστού αυτού μετά το 2013 (κατά 18,5%) λόγω της μείωσης της εξορυκτικής δραστηριότητας. Στο νέο πλαίσιο της ενεργειακής μετάβασης, η περιοχή θα πρέπει να διατηρήσει την ενεργειακή της ταυτότητα επενδύοντας στις

Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και αναδεικνυόμενη σε Κέντρο Ενεργειακών Εξελίξεων της Χώρας.

- Αντίθετα, ο πρωτογενής τομέας μετά το 2013 παρουσιάζει αυξητική πορεία - από 2,9% σε 7,9% της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας της Περιφερειακής Ενότητας μεταξύ των ετών 2013 και 2019 (ΠΙΝΑΚΕΣ 10, 11) - εξαιτίας της στροφής που παρατηρείται στις οικονομικές δραστηριότητες και την απασχόληση. Στο πλαίσιο αυτό ο αγροδιατροφικός τομέας μπορεί να αποτελέσει ισχυρό αναπτυξιακό πόλο στο νέο οικονομικό περιβάλλον που διαμορφώνεται μέσω της παραγωγής ποιοτικών γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων και ανάπτυξης της συνολικής αλυσίδας αξίας τους μέσω της καθετοποίησης και της προώθησής τους στις αγορές της χώρας και του εξωτερικού.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10 – Διαχρονική εξέλιξη της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στην Π.Ε. Κοζάνης, εκ. €

Τομέας οικονομικής δραστηριότητας	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Πρωτογενής τομέας	79	84	83	97	132	132	147	147	151
Μεταποίηση	83	75	70	69	74	71	72	74	71
Ορυχεία, λατομεία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	1.381	1.803	1.776	1.670	1.499	1.224	1.200	1.123	839
Κατασκευές	71	69	59	38	37	36	25	23	30
Τριτογενής τομέας (εμπόριο, υπηρεσίες, δημόσια διοίκηση)	1.045	953	855	824	829	807	804	804	815
Σύνολο	2.659	2.985	2.843	2.698	2.570	2.271	2.249	2.171	1.905

Επεξεργασία στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ

ΠΙΝΑΚΑΣ 11 – Διαχρονική ποσοστιαία διάρθρωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στην Π.Ε. Κοζάνης

Τομέας οικονομικής δραστηριότητας	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Πρωτογενής τομέας	3,0%	2,8%	2,9%	3,6%	5,1%	5,8%	6,6%	6,8%	7,9%
Μεταποίηση	3,1%	2,5%	2,5%	2,6%	2,9%	3,1%	3,2%	3,4%	3,7%
Ορυχεία, λατομεία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	51,9%	60,4%	62,5%	61,9%	58,3%	53,9%	53,4%	51,7%	44,0%
Κατασκευές	2,7%	2,3%	2,1%	1,4%	1,4%	1,6%	1,1%	1,1%	1,6%
Τριτογενής τομέας (εμπόριο, υπηρεσίες, δημόσια διοίκηση)	39,3%	31,9%	30,1%	30,5%	32,2%	35,5%	35,8%	37,0%	42,8%
Σύνολο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Επεξεργασία στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ

Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας

- Η Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας είναι η δεύτερη σε πληθυσμό και αντιπροσωπεύει το 18,12% του αντιστοίχου της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (51.414 – ΕΛΣΤΑΤ 2011).
- Ο τομέας της εξόρυξης λιγνίτη – παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί σημαντική οικονομική δραστηριότητα και συμμετέχει με στοιχεία του 2019 σε ποσοστό 34,3% στη διάρθρωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας της Περιφερειακής Ενότητας (ΠΙΝΑΚΕΣ 12, 13). Ωστόσο παρατηρείται σημαντική μείωση του ποσοστού αυτού μετά το 2014 (κατά 16,9%) λόγω της μείωσης της εξορυκτικής δραστηριότητας. Στο νέο πλαίσιο της ενεργειακής μετάβασης, η περιοχή θα πρέπει να διατηρήσει την ενεργειακή της ταυτότητα επενδύοντας στις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και αναδεικνυόμενη σε Κέντρο Ενεργειακών Εξελίξεων της Χώρας.
- Αντίθετα, ο πρωτογενής τομέας, ο οποίος είναι ο πλέον ανεπτυγμένος στην Π.Ε. Φλώρινας απ’ όλες τις Π.Ε. της Δυτικής Μακεδονίας, μετά το 2013 παρουσιάζει

αυξητική πορεία - από 7,1% σε 12,5% της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας της Περιφερειακής Ενότητας μεταξύ των ετών 2013 και 2019 (ΠΙΝΑΚΕΣ 12, 13) - εξαιτίας της στροφής που παρατηρείται στις οικονομικές δραστηριότητες και την απασχόληση. Στο πλαίσιο αυτό, όπως και στην Π.Ε. Κοζάνης, ο αγροδιατροφικός τομέας μπορεί να αποτελέσει ισχυρό αναπτυξιακό πόλο στο νέο οικονομικό περιβάλλον που διαμορφώνεται μέσω της παραγωγής ποιοτικών γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων και ανάπτυξης της συνολικής αλυσίδας αξίας τους μέσω της καθετοποίησης και της προώθησής τους στις αγορές της χώρας και του εξωτερικού.

- Αποτελεί την φυσική πύλη της Ελλάδας προς την Αλβανία και την Βόρεια Μακεδονία.
- Διαθέτει χιονοδρομικό κέντρο και το παγκόσμιας σημασίας σύμπλεγμα των λιμνών Μικρής και Μεγάλης Πρέσπας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12 – Διαχρονική εξέλιξη της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στην Π.Ε. Φλώρινας, εκ. €

Τομέας οικονομικής δραστηριότητας	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Πρωτογενής τομέας	67	61	62	81	84	82	85	78	86
Μεταποίηση	37	33	30	29	31	32	31	31	31
Ορυχεία, λατομεία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	367	454	430	472	408	340	371	306	237
Κατασκευές	31	23	22	14	12	13	10	20	18
Τριτογενής τομέας (εμπόριο, υπηρεσίες, δημόσια διοίκηση)	373	358	331	325	316	314	315	317	319
Σύνολο	876	929	875	922	851	781	812	752	692

Επεξεργασία στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ

ΠΙΝΑΚΑΣ 13 – Διαχρονική ποσοστιαία διάρθρωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας στην Π.Ε. Φλώρινας

Τομέας οικονομικής δραστηριότητας	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Πρωτογενής τομέας	7,7%	6,6%	7,1%	8,8%	9,9%	10,4%	10,5%	10,3%	12,5%
Μεταποίηση	4,2%	3,5%	3,4%	3,2%	3,6%	4,1%	3,8%	4,2%	4,5%
Ορυχεία, λατομεία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	41,9%	48,8%	49,1%	51,2%	48,0%	43,6%	45,7%	40,7%	34,3%
Κατασκευές	3,5%	2,5%	2,5%	1,5%	1,4%	1,7%	1,3%	2,7%	2,7%
Τριτογενής τομέας (εμπόριο, υπηρεσίες, δημόσια διοίκηση)	42,6%	38,5%	37,8%	35,3%	37,1%	40,2%	38,7%	42,1%	46,2%
Σύνολο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Επεξεργασία στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ

Κοινά χαρακτηριστικά των Περιφερειακών Ενοτήτων Κοζάνης και Φλώρινας

- Διαθέτουν ένα ικανοποιητικό εθνικό και ενδοπεριφερειακό οδικό δίκτυο με την Εγνατία Οδό και τους κάθετους άξονες, ενώ με την επικείμενη ολοκλήρωση της κατασκευής του οδικού άξονα Ε65 θα ολοκληρωθεί το πλέγμα των οδικών συνδέσεων με τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας. Σημαντική αδυναμία η απουσία του σιδηροδρομικού δικτύου για την Π.Ε. Κοζάνης, το οποίο θα πρέπει να τεθεί εκ νέου σε λειτουργία σε νέες βάσεις που να εξυπηρετούν το νέο αναπτυξιακό περιβάλλον της περιοχής και η αναβάθμιση του υφιστάμενου αεροδρομίου.
- Το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας με τις βασικές σύγχρονες υποδομές του να ολοκληρώνονται αποτελεί ουσιαστικό μοχλό για την πορεία της περιοχής στο νέο αναπτυξιακό μοντέλο που προδιαγράφεται στο πλαίσιο της μεταλignιτικής περιόδου.
- Το πλούσιο φυσικό περιβάλλον με τις μεγάλης οικολογικής σημασίας και βιοποικιλότητας περιοχές (ορεινοί όγκοι, υδάτινα οικοσυστήματα, περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους) και η μοναδική πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής συνθέτουν ένα αξιόλογο τουριστικό προϊόν το οποίο θα πρέπει να αξιοποιηθεί με βάση τις σύγχρονες τάσεις ανάδειξης των τουριστικών προορισμών.

B. S.W.O.T ΑΝΑΛΥΣΗ

Λαμβάνοντας υπόψη την συνοπτική ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης που προηγήθηκε καθώς και τα προγραμματικά κείμενα που έχουν ήδη εκπονηθεί στο πλαίσιο της νέας προγραμματικής περιόδου 2021-2027, διαμορφώνεται στη συνέχεια η S.W.O.T. ανάλυση προκειμένου να οδηγηθεί το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα στον καθορισμό του Κεντρικού και των Ειδικών του Στόχων.

Πλεονεκτήματα

- ✓ Χαρακτηρισμός της περιοχής εφαρμογής του προγράμματος ως Ενεργειακού Κέντρου της Ελλάδας
- ✓ Υπαρξη σημαντικού και εξειδικευμένου στη βιομηχανία έμψυχου ανθρώπινου δυναμικού
- ✓ Εύκολη πρόσβαση της περιοχής μέσω ενός σύγχρονου οδικού δικτύου μεταφορών.
- ✓ Υπαρξη αξιόλογων τουριστικών πόρων, φυσικών οικοσυστημάτων και πλούσιου πολιτιστικού αποθέματος.
- ✓ Υπαρξη σημαντικής παραγωγής σε προϊόντα αγροδιατροφής με δυνατότητα επιτόπου αξιοποίησης και βελτίωσης της προστιθέμενης αξίας τους.
- ✓ Λειτουργία Πανεπιστημιακών και Ερευνητικών δομών και φορέων.

Αδυναμίες

- Επιβαρυνμένο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον στον άξονα Κοζάνης – Πτολεμαΐδας – Αμυνταίου – Φλώρινας.
- Υψηλός βαθμός εξάρτησης της τοπικής οικονομίας από τις δραστηριότητες της Δ.Ε.Η. και από τον κλάδο της γούνας, σε βάρος άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων.
- Ανεπάρκεια οργανωμένων χώρων ανάπτυξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.
- Ανεπάρκεια σιδηροδρομικών υποδομών.
- Σχετικά χαμηλή επιχειρηματική κουλτούρα εξαιτίας της μέχρι σήμερα ανταγωνιστικής προσφοράς απασχόλησης εκ μέρους του ενεργειακού τομέα, η οποία συνδέεται άμεσα με τον σημαντικά μειωμένο δείκτη επενδύσεων.

- Υψηλό ποσοστό ανεργίας, ιδιαίτερα των νέων.
- Χαμηλός βαθμός ανάπτυξης καινοτομίας.
- Περιορισμένες ικανότητες εκ μέρους της τοπικής αυτοδιοίκησης σε ζητήματα σχεδιασμού και υλοποίησης αναπτυξιακών παρεμβάσεων.

Ευκαιρίες

- Ευρύ πλέγμα χρηματοδοτήσεων κατά τη νέα προγραμματική περίοδο συνδυαστικά με αυξημένα ποσοστά των καθεστώτων ενίσχυσης.
- Ευνοϊκό περιβάλλον για τη βελτίωση των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και την ανάπτυξη τεχνογνωσίας στα ζητήματα που άπτονται τόσο των παραδοσιακών όσο και των νέων – αναδυόμενων οικονομικών δραστηριοτήτων.
- Η ευρεία ανάπτυξη των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ).
- Τάση ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας στη λογική των αλυσίδων αξίας και παραγωγή υψηλής προστιθέμενης αξίας προϊόντων.
- Η ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού ως μια σημαντική προοπτική για την ανάδειξη του φυσικού πλούτου και της πολιτιστικής κληρονομιάς και την βιώσιμη ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.
- Σχεδιασμός επανάχρησης εγκαταστάσεων και εδαφών της ΔΕΗ που τίθενται σε αργία, με ένταξη αυτών στην οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα.
- Ανάπτυξη οικονομικών σχέσεων με τις Βαλκανικές Χώρες και διείδυση στη Βαλκανική αγορά.

Απειλές

- ! Η διεθνής οικονομική κρίση και η πανδημία Covid19.
- ! Η καθυστέρηση του εκσυγχρονισμού, της πάταξης της γραφειοκρατίας και της διαμόρφωσης ευνοϊκού θεσμικού πλαισίου για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας.
- ! Μειωμένη ελκυστικότητα για τους επισκέπτες, λόγω τόσο της συνειρμικής σύνδεσης των Περιφερειακών Ενοτήτων Κοζάνης και Φλώρινας με τις εξορυκτικές δραστηριότητες όσο και της καθυστέρησης των αποκαταστάσεων των εδαφών.
- ! Η καθυστέρηση της ανάπτυξης επαρκών οργανωμένων χώρων ανάπτυξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Γ. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΑΠΑΝΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ (ΕΑΠ) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2012 - 2016

Γ1. Συνοπτική παρουσίαση και διάρθρωση του ΕΑΠ 2012 - 2016

Κεντρικός Στόχος του προγράμματος ήταν «*η ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της απασχόλησης βασισμένης στη γνώση, βελτιώνοντας τις συνθήκες διαβίωσης στην περιοχή εφαρμογής*».

Ο ανωτέρω Κεντρικός Στόχος εξειδικεύθηκε με τους ακόλουθους **Ειδικούς Στόχους**:

1. Ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας με έμφαση στην ενέργεια και στο περιβάλλον.
2. Προώθηση επενδύσεων που εμπλουτίζουν το παραγωγικό σύστημα της τοπικής οικονομίας.
3. Αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής, ενίσχυση της απασχόλησης και διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής.
4. Ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος με ταυτόχρονη αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις υφιστάμενες ανθρωπογενείς δραστηριότητες.
5. Βελτίωση του περιεχομένου και των συνθηκών διαβίωσης και της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Για την επίτευξη των ειδικών στόχων του προγράμματος, το ΕΑΠ 2012 - 2016 διαρθρώθηκε σε επτά (7) Άξονες Προτεραιότητας με αντίστοιχα Μέτρα που τους εξειδικεύουν. Ειδικότερα:

Άξονας 1 : Ολοκλήρωση έργων ΕΑΠ 2007-2011

Μέτρο 1.1 : Ολοκλήρωση έργων ΕΑΠ 2007-2011 – έργα γέφυρες

Άξονας 2 : Στήριξη του παραγωγικού περιβάλλοντος

Μέτρο 2.1 : Υποδομές και δομές στήριξης του παραγωγικού περιβάλλοντος

Μέτρο 2.2 : Στήριξη ιδιωτικών επενδύσεων, με έμφαση στις νέες τεχνολογίες, στην καινοτομία, στην κοινωνική οικονομία και στην εξωστρέφεια

Άξονας 3 : Ενίσχυση και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού

Μέτρο 3.1 : Ενίσχυση και εκσυγχρονισμός υποδομών εκπαίδευσης και κατάρτισης

Μέτρο 3.2 : Κατάρτιση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού

Μέτρο 3.3 : Ενίσχυση της έρευνας και των νέων τεχνολογιών με έμφαση στην ενέργεια και στο περιβάλλον

Άξονας 4 : Βελτίωση του περιβάλλοντος (ανθρωπογενούς και φυσικού), της ποιότητας ζωής και της κοινωνικής συνοχής

Μέτρο 4.1 : Προστασία, αποκατάσταση και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής

Μέτρο 4.2 : Ορθολογική διαχείριση και βέλτιστη αξιοποίηση υδάτινου δυναμικού

Μέτρο 4.3 : Βελτίωση και συμπλήρωση των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών.

Μέτρο 4.4 : Στήριξη μετεγκαταστάσεων οικισμών

Άξονας 5 : Στήριξη και ανάδειξη του πολιτισμού και του τουρισμού

Μέτρο 5.1 : Ενίσχυση σημαντικών πολιτιστικών θεσμών και θεσμοθετημένων πολιτιστικών δραστηριοτήτων – Στήριξη της πνευματικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Μέτρο 5.2 : Ανάδειξη και αξιοποίηση του αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού αποθέματος.

Άξονας 6 : Υποστήριξη της περιοχής για τη μετάβαση στη μεταλιγνιτική περίοδο

Άξονας 7 : Ωρίμανση του αναπτυξιακού σχεδιασμού – Τεχνική υποστήριξη και δημοσιοποίηση

Μέτρο 7.1 : Μελέτες και υπηρεσίες για την ωρίμανση του αναπτυξιακού σχεδιασμού

Μέτρο 7.2 : Στήριξη, παρακολούθηση, αξιολόγηση και προβολή του προγράμματος

Γ2. Οικονομικός απολογισμός

Το ΕΑΠ 2012–2016 με βάση τις αντίστοιχες ετήσιες κατανομές ανήλθε σε 123.383.326,29€, ενώ ο προϋπολογισμός των ενταγμένων έργων ανέρχεται σε 173.883.596,99€ (υπερδέσμευση 41%).

Σημειώνεται ότι στον αρχικό σχεδιασμό του ΕΑΠ 2012 – 2016 ο π/υ του Προγράμματος εκτιμήθηκε σε 158.000.000€, χωρίς να υπάρχουν διαθέσιμες αποφάσεις κατανομών παρά μόνο εκτιμήσεις. Για τον λόγο αυτό ο οικονομικός απολογισμός γίνεται θεωρώντας ποσό αναφοράς του Προγράμματος τις εγκεκριμένες κατανομές των ετών 2012 – 2016 ύψους **123.383.326,29€**

Τα βασικά οικονομικά στοιχεία του Προγράμματος ανά δικαιούχο Φορέα – ΟΤΑ με βάση τα τρέχοντα στοιχεία πληρωμών, καθώς το Πρόγραμμα δεν έχει ολοκληρωθεί, αποτυπώνονται στους Πίνακες που ακολουθούν:

ΠΙΝΑΚΑΣ 14: ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ 4ου ΕΑΠ 2012 - 2016				
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ ΦΟΡΕΙΣ - ΟΤΑ	ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ 2012 – 2016 (€)	ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΕΗ ετών 2012 – 2016 (€)	Π/Υ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ (€)	ΠΛΗΡΩΜΕΣ (21-06-2022) (€)
Π.Ε. ΚΟΖΑΝΗΣ	48.176.002,10	47.166.002,10	64.004.342,62	30.348.853,43
Δ. ΒΟΙΟΥ	6.723.492,23	6.723.492,24	10.802.332,81	3.323.868,53
Δ. ΕΟΡΔΑΙΑΣ	13.775.739,17	13.794.653,33	19.885.467,25	5.881.713,89
Δ. ΚΟΖΑΝΗΣ	23.322.615,84	23.023.438,67	38.966.222,32	17.217.790,86
Δ. ΣΕΡΒΙΩΝ - ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	3.562.762,73	3.385.047,26	5.954.331,33	2.389.160,67
Δ. ΣΕΡΒΙΩΝ	3.074.781,76	2.897.066,26	5.359.851,35	2.245.081,41
Δ. ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	487.980,97	487.980,97	594.479,98	144.079,26
Π.Ε. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	13.331.365,02	14.331.365,01	14.530.195,56	10.554.371,27
Δ. ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	7.345.987,91	7.313.270,94	9.921.612,76	6.320.878,75
Δ. ΠΡΕΣΠΩΝ	1.066.509,20	1.066.509,20	1.489.571,67	277.251,97
Δ. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	4.771.899,82	4.734.722,33	7.224.001,99	2.279.405,86
ΔΙΚΤΥΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΔΗΜΩΝ	996.686,76	996.686,75	511.038,70	216.431,45
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	123.383.326,29	123.023.168,80	173.883.596,99	78.953.805,94

ΠΙΝΑΚΑΣ 15: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ 4ου ΕΑΠ 2012 – 2016 ΑΝΑ ΦΟΡΕΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ ΦΟΡΕΙΣ - ΟΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΡΟΥΠ/ΣΜΟΣ ΕΝΤΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ (€)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ (%)	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ (€)	ΠΛΗΡΩΜΕΣ (€)	ΠΛΗΡΩΜΕΣ / ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ (%)
Π.Ε. ΚΟΖΑΝΗΣ	169	64.004.342,62	36,8	38.014.274,79	30.348.853,43	79,8
Δ. ΒΟΙΟΥ	183	10.802.332,81	6,2	4.827.522,56	3.323.868,53	68,9
Δ. ΕΟΡΔΑΙΑΣ	60	19.885.467,25	11,4	12.449.791,69	5.881.713,89	47,2
Δ. ΚΟΖΑΝΗΣ	264	38.966.222,32	22,4	22.685.439,09	17.217.790,86	75,9
Δ. ΣΕΡΒΙΩΝ - ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	119	5.954.331,33	1,5	2.329.650,73	2.273.495,58	97,6
Δ. ΒΕΛΒΕΝΤΟΥ	19	594.479,98	0,3	202.547,98	144.079,26	71,1
Δ. ΣΕΡΒΙΩΝ	10	3.259.502,07	1,9	453.113,76	115.665,09	25,5
Π.Ε. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	72	14.530.195,56	8,4	13.111.485,75	10.554.371,27	80,5
Δ. ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	120	9.921.612,76	5,7	6.621.496,49	6.320.878,75	95,5
Δ. ΠΡΕΣΠΩΝ	78	1.489.571,67	0,9	759.627,56	277.251,97	36,5
Δ. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	53	7.224.001,99	4,2	3.574.689,87	2.279.405,86	63,8
ΔΙΚΤΥΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΔΗΜΩΝ	15	511.038,70	0,3	513.040,44	216.461,45	42,2
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	1.163	173.883.596,99	100	105.542.680,73	78.953.805,94	74,8

Η πορεία του Προγράμματος και ο επιμερισμός του προϋπολογισμού του ΕΑΠ 2012 - 2016 σε Άξονες και Μέτρα απεικονίζεται παρακάτω:

ΠΙΝΑΚΑΣ 16: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ 4ου ΕΑΠ 2012 – 2016 ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΚΑΙ ΜΕΤΡΟ					
ΑΞΟΝΕΣ / ΜΕΤΡΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΓΩΝ	Π/Υ ΕΝΤΑΞΕΩΝ (€)	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ (€)	ΠΛΗΡΩΜΕΣ (€)	ΠΛΗΡΩΜΕΣ / ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ (%)
1. ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΕΡΓΩΝ ΕΑΠ 2007-2011	106	20.235.578,13	19.636.204,05	13.258.838,87	67,5
1.1: Ολοκλήρωση έργων ΕΑΠ 2007 - 2011 – έργα γέφυρες	106	20.235.578,13	19.636.204,05	13.258.838,87	67,5
2. ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	94	37.989.606,09	12.688.392,06	9.581.791,38	75,5
2.1: Υποδομές και δομές στήριξης του παραγωγικού περιβάλλοντος	76	29.802.202,26	4.832.875,47	2.910.023,52	60,6
2.2: Στήριξη ιδιωτικών επενδύσεων, με έμφαση στις νέες τεχνολογίες, στην καινοτομία, στην κοινωνική οικονομία και στην εξωστρέφεια	18	8.187.403,83	7.885.516,59	6.671.767,86	84,6
3. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	12	4.456.690,09	1.937.229,95	1.378.879,38	71,2
3.1: Ενίσχυση και εκσυγχρονισμός υποδομών εκπαίδευσης και κατάρτισης	3	4.318.136,78	1.816.474,90	1.282.126,07	70,6
3.2: Κατάρτιση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού	7	78.783,86	60.985,60	36.983,86	60,6
3.3: Ενίσχυση της έρευνας και των νέων τεχνολογιών με έμφαση στην ενέργεια και στο περιβάλλον	2	59.769,45	59.769,45	59.769,45	100
4. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ), ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ	508	77.231.916,05	46.374.894,01	37.082.472,71	80,0
4.1: Προστασία, αποκατάσταση και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής	439	68.070.173,02	39.396.123,87	32.326.048,86	82,1
4.2: Ορθολογική διαχείριση και βέλτιστη αξιοποίηση υδάτινου δυναμικού	5	224.140,16	154.140,16	154.140,16	100,00
4.3: Βελτίωση και συμπλήρωση των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών	56	4.520.193,42	2.407.220,53	1.745.726,20	72,5
4.4: Στήριξη μετεγκαταστάσεων οικισμών	8	4.417.409,45	4.417.409,45	2.856.557,49	64,7
5. ΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	50	7.245.931,44	5.152.477,45	4.467.644,85	86,7
5.1: Ενίσχυση σημαντικών πολιτιστικών θεσμών και θεσμοθετημένων πολιτιστικών δραστηριοτήτων - Στήριξη της πνευματικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας	24	4.475.414,66	4.070.614,67	3.866.816,85	95,0
5.2: Ανάδειξη και αξιοποίηση του αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού αποθέματος	26	2.770.516,78	1.081.862,78	600.828,00	55,5
6. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΗ ΜΕΤΑΛΙΓΝΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ	16	585.336,74	555.054,84	247.191,19	44,5
6.1: Σύνολο έργων	16	585.336,74	555.054,84	247.191,19	44,5
7. ΩΡΙΜΑΝΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ – ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗ	377	26.138.538,45	19.198.428,37	12.936.987,56	67,4
7.1: Μελέτες και υπηρεσίες για την ωρίμανση του αναπτυξιακού σχεδιασμού	376	25.948.538,45	19.008.428,37	12.821.987,56	67,5
7.2: Στήριξη, παρακολούθηση, αξιολόγηση και προβολή του προγράμματος	1	190.000,00	190.000,00	115.000,00	60,5
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	1.163	173.883.596,99	105.542.680,73	78.953.805,94	75,3

Γ3. Αξιολόγηση – Συμπεράσματα

Το πρώτο και βασικό στοιχείο που μπορεί κανείς με μια ματιά να διαπιστώσει είναι η χρονική υστέρηση στην υλοποίηση του Προγράμματος, το οποίο προκύπτει από το γεγονός ότι στο μέσον του 2022 η απορρόφηση του προγράμματος ανέρχεται σε ποσοστό 63% περίπου.

Η χρονική αυτή υστέρηση στην υλοποίηση του προγράμματος οφείλεται κατά κύριο λόγο στην μεγάλη καθυστέρηση έναρξης υλοποίησής του η οποία έγινε με την 1η συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης στις 16/02/2015.

Βασικός λόγος καθυστέρησης της έναρξης υλοποίησης του προγράμματος ήταν η μη έγκαιρη καταβολή από την ΔΕΗ Α.Ε. των κατανεμηθέντων ποσών για τα έτη 2012,2013 και 2014.

Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του ΕΑΠ προέκυψαν ζητήματα ως προς την επιλεξιμότητα των Φορέων Υλοποίησης για ορισμένα έργα του προγράμματος, τα οποία στη συνέχεια επιλύθηκαν με την νέα Υπουργική Απόφαση στις 07/11/2018 (Αρ. ΥΠΕΝ/ΔΗΕ/76380/175) και την έγκριση από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος του Εγχειριδίου Διαδικασιών και του Διαγράμματος Ροής, όπως αυτά παρατίθενται στο Παράρτημα.

Δ. ΕΙΔΙΚΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ (Ε.Α.Π.) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2017 - 2021

Δ1. Μεθοδολογία σύνταξης

Η σύνταξη του Σχεδίου ΕΑΠ 2017-2021 έγινε ακολουθώντας τα προβλεπόμενα στο ισχύον πλαίσιο υλοποίησής του και ειδικότερα στο Άρθρο 5 της από 12/08/2021 Υπουργικής Απόφασης Αριθμ.ΥΠΕΝ/ΔΗΕ/74784/1070 “Ειδικό τέλος δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης λιγνίτη του άρθρου 7 του ν. 4533/2018”, σύμφωνα με το οποίο :

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας Απόφασης, ***Ειδικά Αναπτυξιακά Προγράμματα (Ε.Α.Π.)*** καλούνται τα πενταετή Αναπτυξιακά Προγράμματα που καταρτίζονται με ευθύνη των οικείων Περιφερειών και αφορούν σε συγκεκριμένα έργα υποδομής, ανάπτυξης, προστασίας του περιβάλλοντος και μετεγκατάστασης οικισμών, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 7 του ν. 4533/2018, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 104 του ν. 4685/2020.

Ως έργα υποδομής νοούνται εκείνα που στηρίζουν την ανάπτυξη, με την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της κάθε περιοχής, την εξασφάλιση της απασχόλησης και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

2. Η υλοποίηση των Ε.Α.Π. δεν αίρει ή περιορίζει τις υποχρεώσεις των Παραγωγών για προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος από άμεσες ή έμμεσες επιπτώσεις που προκαλούνται από τη δράση της.
3. Το κάθε Ε.Α.Π. εγκρίνεται από το Περιφερειακό Συμβούλιο της αντίστοιχης Περιφέρειας, μετά από υποβολή Σχεδίου Ε.Α.Π., που συντάσσεται ύστερα από επεξεργασία των αντίστοιχων προτάσεων της Αυτοδιοίκησης Α΄ και Β΄ βαθμού, της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων (Π.Ε.Δ.), άλλων φορέων (επιμελητηρίων, εργατικών κέντρων, Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών κ.α.) και ιδιωτών, κατά τα οριζόμενα στην παρούσα απόφαση.
4. Για κάθε Περιφέρεια συντάσσεται ένα Ε.Α.Π. με διακριτούς προϋπολογισμούς και εφόσον κρίνεται σκόπιμο, προτεραιότητες, για κάθε Περιφερειακή Ενότητα. Η επεξεργασία, η αξιολόγηση, και η ιεράρχηση των έργων που προτείνονται, για ένταξη στο εγκεκριμένο πλέον Ε.Α.Π., γίνεται από την οικεία Επιτροπή Παρακολούθησης που

προβλέπεται στο άρθρο 6, με βάση τα ενδεικτικά κριτήρια αξιολόγησης που περιλαμβάνονται στο εγκεκριμένο Ε.Α.Π.

Στη συνέχεια, η Επιτροπή Παρακολούθησης υποβάλλει εισήγηση προς το Περιφερειακό Συμβούλιο το οποίο, με απόφασή του, εντάσσει τα έργα στο πρόγραμμα παίρνοντας υπόψη την ανάγκη συμπληρωματικότητας προγραμμάτων και πόρων καθώς και τη συμφωνία με το πνεύμα του ν. 4533/2018, όπως ισχύει κάθε φορά. Αντίστοιχη διαδικασία ακολουθείται και στην περίπτωση απένταξης έργων από το πρόγραμμα.

Προτεραιότητα δίνεται στις άμεσα πληττόμενες περιοχές, ύστερα από αξιολόγηση και των επιπτώσεων που προέκυψαν ή θα προκύψουν στις γειτνιάζουσες περιοχές, κυρίως στο περιβάλλον και προτάσσονται συγκεκριμένα έργα που συνάδουν με τις διατάξεις της παρούσας υπουργικής απόφασης και προτείνονται από τους ενδιαφερόμενους και επιλέξιμους φορείς.

5. Στα Ε.Α.Π δίδεται ιδιαίτερη βαρύτητα σε συγκεκριμένα και σημαντικά έργα, τα οποία συμβάλλουν:

α) στην ανάπτυξη των περιοχών όπου εφαρμόζονται, σύμφωνα με τις αναπτυξιακές κατευθύνσεις που καθορίζουν τα οικεία Περιφερειακά ή Δημοτικά Συμβούλια,

β) στην αναβάθμιση και αποκατάσταση του περιβάλλοντος, πέραν των υποχρεώσεων των Παραγωγών,

γ) στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος,

δ) στη δημιουργία υποδομών στο πλαίσιο της στρατηγικής της ανάπτυξης,

ε) στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων και τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας σε όλους τους τομείς της παραγωγής (πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή), με την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της κάθε περιοχής,

στ) στην τόνωση της οικονομίας και στη μείωση της ανεργίας,

ζ) στη μετεγκατάσταση οικισμών.

6. Κατά την επεξεργασία, αξιολόγηση και ιεράρχηση των έργων που προτείνονται για ένταξη στο Ε.Α.Π., από τα Περιφερειακά Συμβούλια, λαμβάνονται υπόψη όλα τα Εθνικά και Κοινοτικά Προγράμματα (Περιφερειακά και Τοπικά), καθώς και οι χρηματοδοτήσεις από Εθνικούς και Κοινοτικούς πόρους, προκειμένου να υπάρχει

συντονισμός και συμπληρωματικότητα και να αποφεύγονται προβλήματα αποσπασματικότητας και κατάτμησης πόρων.

7. Δικαίωμα πρότασης για την ένταξη έργων έχουν οι δικαιούχοι της παρ. 2 του άρθρου 2, με την υποβολή Τεχνικού Δελτίου Έργου. Το Τεχνικό Δελτίο Έργου αναφέρεται στη σκοπιμότητα, την αναγκαιότητα, την συμπληρωματικότητα και την ωριμότητα του έργου, στον συνολικό του προϋπολογισμό και το χρονικό του προγραμματισμό.
8. Τα έργα και οι ενέργειες που προτείνονται για ένταξη στα Ε.Α.Π. αξιολογούνται με βάση τη συμπληρωματικότητα και την ολοκληρωμένη αναπτυξιακή παρέμβαση, σε κάθε περιοχή.
9. Η διάρθρωση του Ε.Α.Π., στο πλαίσιο και των ανωτέρω στόχων, περιλαμβάνει τους παρακάτω άξονες:

α. Μελέτες και υπηρεσίες.

β. Περιβάλλον, ποιότητα ζωής και κοινωνική συνοχή.

γ. Υποδομές και στήριξη της επιχειρηματικότητας και του παραγωγικού περιβάλλοντος (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής τομέας).

δ. Ενίσχυση και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, κατάρτιση, εκπαίδευση, έρευνα και νέες τεχνολογίες.

ε. Στήριξη και ανάδειξη του πολιτισμού και του τουρισμού.

στ. Τεχνική Υποστήριξη και Δημοσιοποίηση (μέγιστο 2,5 %).

Επιπρόσθετα, το Επιχειρησιακό Σχέδιο για το Ε.Α.Π. 2017–2021 λαμβάνει υπόψη :

- α. Την αξιολόγηση εφαρμογής του προγράμματος κατά την προηγούμενη περίοδο εφαρμογής του προγράμματος 2012 – 2016 καθώς και τις ανάγκες που θα πρέπει να καλυφθούν.
- β. Τα νέα δεδομένα που προκύπτουν από την Αναπτυξιακή Μετάβαση και την επίδρασή της στην περιοχή ενδιαφέροντος.
- γ. Την αναπτυξιακή κατάσταση της περιοχής.
- δ. Την έντονη ανεργία της Δυτικής Μακεδονίας ως σύνολο.
- ε. Τη SWOT ανάλυση που προηγήθηκε.

στ. Τον ευρύτερο αναπτυξιακό σχεδιασμό σε Εθνικό, Περιφερειακό και Τοπικό (Αυτοδιοικητικό) επίπεδο.

ζ. Την ανάγκη συμπληρωματικότητας του προγράμματος με άλλα προγράμματα που υλοποιούνται ή σχεδιάζονται για την περιοχή (π.χ. νέο ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας, Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΣΔΑΜ) της Δυτικής Μακεδονίας, Νέα Προγράμματα που αφορούν στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, Προγράμματα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τάσεις ιδιωτικών επενδύσεων κ.λπ.

η. Το υπό αναθεώρηση Χωροταξικό Πλαίσιο Περιφερειακού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας του οποίου η περιοχή εφαρμογής του Ε.Α.Π. αποτελεί υποσύνολο.

θ. Οποιαδήποτε άλλη έρευνα ή μελέτη έχει εκπονηθεί για την περιοχή εφαρμογής και έχει εκτιμηθεί ότι θα συμβάλλει στην κατάρτιση ενός αποτελεσματικού Επιχειρησιακού Σχεδίου.

Η τελική πρόταση Επιχειρησιακού Σχεδίου του ΕΑΠ 2021-2027 θα διαμορφωθεί κατόπιν διαβούλευσης και ακολούθως θα υποβληθεί στο Περιφερειακό Συμβούλιο Δυτικής Μακεδονίας προς έγκριση.

Δ2. Βασικές παράμετροι του Επιχειρησιακού Σχεδίου

α) Η ενιαία δομή του Προγράμματος για την περιοχή ενδιαφέροντος.

Εφόσον από τη διαβούλευση προκύψουν πιθανά διαφορετικοί στόχοι μεταξύ των Περιφερειακών Ενοτήτων Κοζάνης και Φλώρινας θα διαμορφωθούν δύο (2) Υποπρογράμματα, ένα για κάθε Περιφερειακή Ενότητα, με διαφορετικές στοχεύσεις.

Σε οποιαδήποτε όμως περίπτωση, τα αναλογούντα ποσά θα κατανέμονται ανά Περιφερειακή Ενότητα σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην ισχύουσα εφαρμοστική Υπουργική Απόφαση και η διαχείρισή τους θα παρακολουθείται διακριτά.

Στόχος είναι η διατήρηση της αναγκαίας ισορροπίας όσον αφορά τη λογική θεσμοθέτησης του Ε.Α.Π., η αυταπόδεικτη ανάγκη συνολικού σχεδιασμού χωρίς διοικητικούς φραγμούς μεταξύ των Δήμων και η ανάγκη υλοποίησης από Φορείς (π.χ. Πανεπιστήμιο κλπ.) έργων, ενεργειών και υπηρεσιών που έχουν οριζόντιο χαρακτήρα αλλά χωροθετούνται μονοσήμαντα ανάλογα με τη χωροθέτηση του Φορέα Υλοποίησης και έχουν επίπτωση στην ευρύτερη περιοχή που αποτελεί έναν ανοικτό και προσβάσιμο κοινωνικό και οικονομικό χώρο.

β) Η κατανομή των πόρων σε επιλεγμένους στόχους - παρεμβάσεις που θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά και πολλαπλασιαστικά με τα υφιστάμενα και σχεδιαζόμενα προγράμματα.

γ) Η στοχευμένη επιλογή έργων που καλύπτουν τη φιλοσοφία θεσμοθέτησης του προγράμματος

Για παράδειγμα έργα περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής θα πρέπει να υλοποιούνται κατά βάση στους λιγνιτικούς Δήμους και σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ύστερα από τεκμηρίωση της ανάγκης, στους μη λιγνιτικούς Δήμους.

δ) Η κατανομή σημαντικών ποσών σε δράσεις στήριξης και ενίσχυσης του παραγωγικού περιβάλλοντος στην περιοχή ενδιαφέροντος (οριζόντιες δράσεις υποστήριξης, στήριξη ιδιωτικής επιχειρηματικότητας, στήριξης υποδομών ανάπτυξης παραγωγών δραστηριοτήτων κλπ.) με βασικό στόχο την παραγωγική διαφοροποίηση, την εισαγωγή σύγχρονης τεχνολογίας, την καινοτομία και τη συμπληρωματικότητα με τον τομέα της ενέργειας.

(ε) Η πρόβλεψη των αναγκαίων υποστηρικτικών και οριζόντιων δράσεων καθώς και υπηρεσιών / μελετών που συμβάλλουν στη βελτίωση της ωριμότητας του αναπτυξιακού σχεδιασμού.

(στ) Η ολοκλήρωση των έργων – γεφυρών της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου. Τα έργα αυτά θα ενταχθούν στο νέο Ε.Α.Π. με απόφαση των αρμόδιων επιπέδων λήψης απόφασης, ήτοι της Επιτροπής Παρακολούθησης και στη συνέχεια, του Περιφερειακού Συμβουλίου.

(ζ) Η ένταξη διαδημοτικών έργων.

Δ3. Κεντρικός στόχος - Ειδικοί Στόχοι

Παίρνοντας υπόψη τη SWOT ανάλυση που προηγήθηκε καθώς και τα δεδομένα που παρουσιάσθηκαν, **Κεντρικός Στόχος του ΕΑΠ 2017 - 2021 είναι η βελτίωση της ποιότητας ζωής και η ενίσχυση του παραγωγικού περιβάλλοντος και της απασχόλησης υποστηρίζοντας την Αναπτυξιακή Μετάβαση της περιοχής εφαρμογής.**

Ο ανωτέρω Κεντρικός Στόχος εξειδικεύεται με τους ακόλουθους **Ειδικούς Στόχους**:

- ✓ **Βελτίωση και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.**
- ✓ **Υποστήριξη της κοινωνικής συνοχής.**

- ✓ *Αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις υφιστάμενες ανθρωπογενείς δραστηριότητες.*
- ✓ *Ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας με έμφαση στην ενέργεια και στο περιβάλλον.*
- ✓ *Ενδυνάμωση του παραγωγικού συστήματος της τοπικής οικονομίας και βελτίωση των συνθηκών προσέλκυσης επενδύσεων.*
- ✓ *Αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού με έμφαση στις νέες τεχνολογίες.*
- ✓ *Αξιοποίηση των πολιτιστικών και τουριστικών διαθεσίμων με όρους προστασίας αλλά και ελκυστικότητας επισκεπτών και κατοίκων της περιοχής.*
- ✓ *Υποστήριξη των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού καθώς και των φορέων στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση έργων και παρεμβάσεων στο πλαίσιο της Αναπτυξιακής Μετάβασης της περιοχής εφαρμογής του Προγράμματος.*

4. Διασύνδεση των Ειδικών Στόχων του Προγράμματος με την S.W.O.T. ανάλυση

Οι ανωτέρω Ειδικοί Στόχοι συνδέονται άμεσα με τα συμπεράσματα της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής, όπως αυτά συνοψίζονται στο πλαίσιο της S.W.O.T. ανάλυσης και διασυνδέονται ακολούθως:

Πίνακας 17: Διασύνδεση Ειδικών Στόχων ΕΑΠ 2017 – 2021 με S.W.O.T. ανάλυση								
ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Βελτίωση και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος	Υποστήριξη της κοινωνικής συνοχής	Αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις υφιστάμενες ανθρωπογενείς δραστηριότητες	Ενίσχυση της καινοτομίας επιχειρηματικής δραστηριότητας με έμφαση στην ενέργεια και στο περιβάλλον	Ενδυνάμωση του παραγωγικού συστήματος της τοπικής οικονομίας και βελτίωση των συνθηκών προσέλευσης επενδύσεων	Αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού με έμφαση στις νέες τεχνολογίες	Αξιοποίηση των πολιτιστικών και τουριστικών διαθεσίμων με όρους προστασίας αλλά και ελκυστικότητας επισκεπτών και κατοίκων της περιοχής	Υποστήριξη των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού καθώς και των φορέων στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση έργων και παρεμβάσεων στο πλαίσιο της Αναπτυξιακής Μετάβασης της περιοχής εφαρμογής του Προγράμματος
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ								
Χαρακτηρισμός της περιοχής εφαρμογής του προγράμματος ως Ενεργειακού Κέντρου της Ελλάδας.				✓	✓			
Υπαρξη σημαντικού και εξειδικευμένου στη βιομηχανία έμψυχου ανθρώπινου δυναμικού				✓	✓	✓		
Εύκολη πρόσβαση της περιοχής μέσω ενός σύγχρονου οδικού δικτύου μεταφορών.		✓		✓	✓			
Υπαρξη αξιόλογων τουριστικών πόρων, φυσικών οικοσυστημάτων και πλούσιου πολιτιστικού αποθέματος.	✓						✓	
Υπαρξη σημαντικής παραγωγής σε				✓	✓			

Πίνακας 17: Διασύνδεση Ειδικών Στόχων ΕΑΠ 2017 – 2021 με S.W.O.T. ανάλυση

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Βελτίωση και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος	Υποστήριξη της κοινωνικής συνοχής	Αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις υφιστάμενες ανθρωπογενείς δραστηριότητες	Ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας με έμφαση στην ενέργεια και στο περιβάλλον	Ενδυνάμωση του παραγωγικού συστήματος της τοπικής οικονομίας και βελτίωση των συνθηκών προσέλευσης επενδύσεων	Αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού με έμφαση στις νέες τεχνολογίες	Αξιοποίηση των πολιτιστικών και τουριστικών διαθεσίμων με όρους προστασίας αλλά και ελκυστικότητας επισκεπτών και κατοίκων της περιοχής	Υποστήριξη των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού καθώς και των φορέων στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση έργων και παρεμβάσεων στο πλαίσιο της Αναπτυξιακής Μετάβασης της περιοχής εφαρμογής του Προγράμματος
προϊόντα αγροδιατροφής με δυνατότητα επιτόπου αξιοποίησης και βελτίωσης της προστιθέμενης αξίας τους.								
Λειτουργία Πανεπιστημιακών και Ερευνητικών δομών και φορέων.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ								
Επιβαρυνόμενο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον στον άξονα Κοζάνης – Πτολεμαΐδας – Αμυνταίου – Φλώρινας.	✓		✓				✓	
Υψηλός βαθμός εξάρτησης της τοπικής οικονομίας από τις δραστηριότητες της Δ.Ε.Η. και από τον κλάδο της γούνας, σε βάρος άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων.					✓	✓	✓	
Ανεπάρκεια οργανωμένων χώρων ανάπτυξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.					✓			✓

Πίνακας 17: Διασύνδεση Ειδικών Στόχων ΕΑΠ 2017 – 2021 με S.W.O.T. ανάλυση

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Βελτίωση και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος	Υποστήριξη της κοινωνικής συνοχής	Αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις υφιστάμενες ανθρωπογενείς δραστηριότητες	Ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας με έμφαση στην ενέργεια και στο περιβάλλον	Ενδυνάμωση του παραγωγικού συστήματος της τοπικής οικονομίας και βελτίωση των συνθηκών προσέλευσης επενδύσεων	Αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού με έμφαση στις νέες τεχνολογίες	Αξιοποίηση των πολιτιστικών και τουριστικών διαθεσίμων με όρους προστασίας αλλά και ελκυστικότητας επισκεπτών και κατοίκων της περιοχής	Υποστήριξη των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού καθώς και των φορέων στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση έργων και παρεμβάσεων στο πλαίσιο της Αναπτυξιακής Μετάβασης της περιοχής εφαρμογής του Προγράμματος
Ανεπάρκεια σιδηροδρομικών υποδομών					✓			
Σχετικά χαμηλή επιχειρηματική κουλτούρα εξαιτίας της μέχρι σήμερα ανταγωνιστικής προσφοράς απασχόλησης εκ μέρους του ενεργειακού τομέα, η οποία συνδέεται άμεσα με τον σημαντικά μειωμένο δείκτη επενδύσεων.						✓		
Υψηλό ποσοστό ανεργίας, ιδιαίτερα των νέων.		✓		✓	✓	✓		
Χαμηλός βαθμός ανάπτυξης καινοτομίας.				✓		✓		
Περιορισμένες ικανότητες εκ μέρους της τοπικής αυτοδιοίκησης σε ζητήματα σχεδιασμού και υλοποίησης αναπτυξιακών παρεμβάσεων.								✓
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ								
Ευρύ πλέγμα χρηματοδοτήσεων	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Πίνακας 17: Διασύνδεση Ειδικών Στόχων ΕΑΠ 2017 – 2021 με S.W.O.T. ανάλυση

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Βελτίωση και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος	Υποστήριξη της κοινωνικής συνοχής	Αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις υφιστάμενες ανθρωπογενείς δραστηριότητες	Ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας με έμφαση στην ενέργεια και στο περιβάλλον	Ενδυνάμωση του παραγωγικού συστήματος της τοπικής οικονομίας και βελτίωση των συνθηκών προσέλευσης επενδύσεων	Αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού με έμφαση στις νέες τεχνολογίες	Αξιοποίηση των πολιτιστικών και τουριστικών διαθεσίμων με όρους προστασίας αλλά και ελκυστικότητας επισκεπτών και κατοίκων της περιοχής	Υποστήριξη των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού καθώς και των φορέων στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση έργων και παρεμβάσεων στο πλαίσιο της Αναπτυξιακής Μετάβασης της περιοχής εφαρμογής του Προγράμματος
κατά τη νέα προγραμματική περίοδο συνδυαστικά με αυξημένα ποσοστά των καθεστώτων ενίσχυσης.								
Ευνοϊκό περιβάλλον για τη βελτίωση των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και την ανάπτυξη τεχνογνωσίας στα ζητήματα που άπτονται τόσο των παραδοσιακών όσο και των νέων – αναδυόμενων οικονομικών δραστηριοτήτων.				✓	✓	✓	✓	
Η ευρεία ανάπτυξη των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ).		✓		✓	✓	✓	✓	✓
Τάση ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας στη λογική των αλυσίδων αξίας και παραγωγή υψηλής προστιθέμενης αξίας προϊόντων.					✓			
Η ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού ως μια	✓						✓	✓

Πίνακας 17: Διασύνδεση Ειδικών Στόχων ΕΑΠ 2017 – 2021 με S.W.O.T. ανάλυση

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Βελτίωση και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος	Υποστήριξη της κοινωνικής συνοχής	Αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις υφιστάμενες ανθρωπογενείς δραστηριότητες	Ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας με έμφαση στην ενέργεια και στο περιβάλλον	Ενδυνάμωση του παραγωγικού συστήματος της τοπικής οικονομίας και βελτίωση των συνθηκών προσέλευσης επενδύσεων	Αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού με έμφαση στις νέες τεχνολογίες	Αξιοποίηση των πολιτιστικών και τουριστικών διαθεσίμων με όρους προστασίας αλλά και ελκυστικότητας επισκεπτών και κατοίκων της περιοχής	Υποστήριξη των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού καθώς και των φορέων στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση έργων και παρεμβάσεων στο πλαίσιο της Αναπτυξιακής Μετάβασης της περιοχής εφαρμογής του Προγράμματος
σημαντική προοπτική για την ανάδειξη του φυσικού πλούτου και της πολιτιστικής κληρονομιάς και την βιώσιμη ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.								
Σχεδιασμός επανάχρησης εγκαταστάσεων και εδαφών της ΔΕΗ που τίθενται σε αργία, με ένταξη αυτών στην οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα.	✓		✓	✓	✓			✓
Ανάπτυξη οικονομικών σχέσεων με τις Βαλκανικές Χώρες και διείσδυση στη Βαλκανική αγορά.		✓		✓	✓			
ΑΠΕΙΛΕΣ								
Η διεθνής οικονομική κρίση και η πανδημία Covid19.		✓			✓			
Η καθυστέρηση του εκσυγχρονισμού, της πάταξης της γραφειοκρατίας και της διαμόρφωσης ευνοϊκού θεσμικού					✓			✓

Πίνακας 17: Διασύνδεση Ειδικών Στόχων ΕΑΠ 2017 – 2021 με S.W.O.T. ανάλυση

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	Βελτίωση και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος	Υποστήριξη της κοινωνικής συνοχής	Αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις υφιστάμενες ανθρωπογενείς δραστηριότητες	Ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας με έμφαση στην ενέργεια και στο περιβάλλον	Ενδυνάμωση του παραγωγικού συστήματος της τοπικής οικονομίας και βελτίωση των συνθηκών προσέλευσης επενδύσεων	Αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού με έμφαση στις νέες τεχνολογίες	Αξιοποίηση των πολιτιστικών και τουριστικών διαθεσίμων με όρους προστασίας αλλά και ελκυστικότητας επισκεπτών και κατοίκων της περιοχής	Υποστήριξη των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού καθώς και των φορέων στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση έργων και παρεμβάσεων στο πλαίσιο της Αναπτυξιακής Μετάβασης της περιοχής εφαρμογής του Προγράμματος
πλαίσιο για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας.								
Μειωμένη ελκυστικότητα για τους επισκέπτες, λόγω τόσο της συνειρμικής σύνδεσης των Περιφερειακών Ενοτήτων Κοζάνης και Φλώρινας με τις εξορυκτικές δραστηριότητες όσο και της καθυστέρησης των αποκαταστάσεων των εδαφών.	✓		✓				✓	
Η καθυστέρηση της ανάπτυξης επαρκών οργανωμένων χώρων ανάπτυξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.					✓			✓

Δ5. Εξειδίκευση προγράμματος σε Άξονες / Μέτρα / Θεματικούς Τομείς / Ενδεικτικές Δράσεις

Σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση Αρ. ΥΠΕΝ/ΔΗΕ/74784/1070 (12 Αυγούστου 2021), η διάρθρωση του Ε.Α.Π. 2017 - 2021 περιλαμβάνει τους παρακάτω Άξονες:

1. **Μελέτες και υπηρεσίες.**
2. **Περιβάλλον, ποιότητα ζωής και κοινωνική συνοχή.**
3. **Υποδομές και στήριξη της επιχειρηματικότητας και του παραγωγικού περιβάλλοντος (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής τομέας).**
4. **Ενίσχυση και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, κατάρτιση, εκπαίδευση, έρευνα και νέες τεχνολογίες.**
5. **Στήριξη και ανάδειξη του πολιτισμού και του τουρισμού.**
6. **Τεχνική Υποστήριξη και Δημοσιοποίηση (μέγιστο 2,5 %).**

Η εξειδίκευση του Προγράμματος σε επιμέρους Μέτρα και ενδεικτικές Δράσεις ανά Άξονα, Μέτρο και κατά περίπτωση Θεματικό Τομέα είναι ενδεικτικά η εξής:

Άξονας 1. Μελέτες και υπηρεσίες

Μέτρο 1.1 : Μελέτες και υπηρεσίες για την ωρίμανση του αναπτυξιακού σχεδιασμού

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Μελέτες ωρίμανσης έργων Ε.Α.Π. 2017 – 2021
(π.χ. βελτίωσης και ανάπτυξης αναγκαίων υποδομών)
- ✓ Μελέτες ωρίμανσης έργων προγραμματικής περιόδου 2021-2027
(π.χ. οδικό τμήμα Κοζάνη - Ρύμνιο, οδικά τμήματα του κάθετου άξονα Κοζάνη - Πτολεμαΐδα - Φλώρινα – Νίκη, αρδευτικό της Βόρειας Ζώνης Πολυφύτου)
- ✓ Χωροταξικές και πολεοδομικές μελέτες
(π.χ. ανάπτυξης επιχειρηματικών πάρκων, τοπικών Αναπτυξιακών Σχεδίων)
- ✓ Εκπόνηση στρατηγικών marketing για την ανάδειξη τουριστικών προορισμών
(π.χ. ανάδειξης και προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς)
- ✓ Επιδημιολογικές μελέτες
- ✓ Εδαφολογικές μελέτες
- ✓ Σχέδια δράσης και μελέτες ωρίμανσης μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας
(π.χ. με έμφαση στον αγροτικό τομέα και στις μεταφορές)

- ✓ Σχέδια δράσης και μελέτες ωρίμανσης μέτρων αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών (π.χ. Master Plan αντιπλημμυρικής προστασίας και κατολισθητικών φαινομένων)
- ✓ Σχέδια παρεμβάσεων διασφάλισης της πρόσβασης σε ποιοτικούς πόρους πόσιμου νερού
(π.χ. Master Plan, Σχέδια Ασφάλειας Νερού, ειδικές υδρογεωλογικές μελέτες - καθορισμός ζωνών προστασίας σημείων υδροληψίας)
- ✓ Υπηρεσίες υποστήριξης για αξιολόγηση, επιλογή, εξειδίκευση και προετοιμασία των έργων
(π.χ. σύμβουλοι ωρίμανσης έργων ΕΑΠ, υποβολής προτάσεων σε εθνικά και ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα)

Άξονας 2. Περιβάλλον, ποιότητα ζωής και κοινωνική συνοχή

Μέτρο 2.1 : Προστασία, αποκατάσταση και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Έργα προστασίας, αποκατάστασης και αναβάθμισης του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος (π.χ. αντιπλημμυρικής προστασίας, αντιμετώπισης και προστασίας από κατολισθήσεις, πρόληψης - αντιμετώπισης και διαχείρισης των πυρκαγιών κ.ά.)
- ✓ Προμήθεια εξοπλισμού για την πρόληψη και αντιμετώπιση κινδύνων και καταστροφών
- ✓ Εντοπισμός και αξιοποίηση του γεωθερμικού δυναμικού
- ✓ Δράσεις παρακολούθησης των επιδράσεων της κλιματικής αλλαγής στους οικοτόπους και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υποδομών
- ✓ Δημιουργία και δικτύωση Πράσινων Σημείων
- ✓ Προμήθεια εξοπλισμού συλλογής βιοαποβλήτων
- ✓ Πρόληψη, ελαχιστοποίηση, διαλογή, ανακύκλωση οικιακών αποβλήτων
- ✓ Ανάδειξη οικιστικών πυρήνων και συνόλων
- ✓ Ανάπτυξη και επέκταση δημόσιου - δημοτικού ασύρματου δίκτυο Wi-Fi

Μέτρο 2.2 : Ορθολογική διαχείριση και βέλτιστη αξιοποίηση του υδάτινου δυναμικού

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Έλεγχος και λήψη μέτρων βελτίωσης των ποιοτικών χαρακτηριστικών του πόσιμου νερού
- ✓ Δράσεις ελέγχου διαρροών και παρακολούθησης των εγκαταστάσεων ύδρευσης
- ✓ Δημιουργία Τράπεζας υδρολογικής πληροφορίας για επιφανειακούς και υπόγειους υδάτινους πόρους και παρακολούθησης υδατικών παραμέτρων (φυσικοχημικά, μικροβιολογικά ή/και ποσοτικά δεδομένα, όπως : μετρήσεις σε ρέματα, πηγές, υδρογεωτρήσεις, φράγματα/λίμνες, πόσιμο νερό, νερό άρδευσης, κατακρημνίσεις, χρήσεις νερού κ.ά.)
- ✓ Δράσεις εφαρμογής μέτρων Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής των Υ.Δ. Δυτικής Μακεδονίας που αφορούν στην προστασία, διαχείριση και βελτίωση της κατάστασης των υδατικών συστημάτων

Μέτρο 2.3 : Βελτίωση και συμπλήρωση των τεχνικών - περιβαλλοντικών, κοινωνικών και αθλητικών υποδομών

Τεχνικές - περιβαλλοντικές υποδομές

(οδοποιία, ύδρευση, αποχέτευση, επεξεργασία λυμάτων, τηλεθερμάνσεις οικισμών, κτίρια)

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Βελτιώσεις και διανοίξεις μικρών δικτύων οδοποιίας / οδών και δράσεις λειτουργικής αναβάθμισης και οδικής ασφάλειας του οδικού δικτύου
- ✓ Κατασκευή νέων και αποκατάσταση / ενίσχυση υφιστάμενων δικτύων και λοιπών υποδομών ύδρευσης και αποχέτευσης
- ✓ Κατασκευή, επέκταση ή αντικατάσταση / αναβάθμιση δικτύων και συστημάτων παρακολούθησης και λειτουργίας Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας Λυμάτων
- ✓ Τηλεθερμάνσεις οικισμών
- ✓ Συντήρηση, αποκατάσταση, βελτίωση δημοσίων κτιρίων

Κοινωνικές υποδομές

(υγεία, πρόνοια)

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Βελτίωση και συμπλήρωση υποδομών υγείας / Προμήθεια & Εκσυγχρονισμός εξοπλισμού
- ✓ Βελτίωση και συμπλήρωση υποδομών δημιουργικής απασχόλησης / Προμήθεια & Εκσυγχρονισμός εξοπλισμού
- ✓ Αναβάθμιση και εγκαταστάσεων κτιρίων κοινωνικοπρονοιακών δομών / Προμήθεια & Εκσυγχρονισμός εξοπλισμού
- ✓ Δημιουργία και αναβάθμιση υποδομών κοινωνικής πρόνοιας ευάλωτων ομάδων πληθυσμού / Προμήθεια & Εκσυγχρονισμός εξοπλισμού (ηλικιωμένοι, ΑμεΑ, άτομα με νοητική στέρση και πολλαπλές αναπηρίες, υποστηριζόμενης διαβίωσης ΑΜΕΑ, ημερήσιας φροντίδας ΑΜΕΑ, κέντρα κοινωνικής πρόνοιας κ.α.)
- ✓ Βελτίωση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες σε δημόσιες υποδομές (δημόσια κτίρια, κοινόχρηστοι χώροι, πάρκα, πλατείες, ηλεκτρονικές - ψηφιακές υποδομές)
- ✓ Ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υποδομών κοινωνικής μέριμνας για την αντιμετώπιση κρίσεων (όπως της πανδημίας Covid-19)
- ✓ Βελτίωση υποδομών εγκατάστασης Ρομά

Αθλητικές υποδομές

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Βελτίωση και συμπλήρωση αθλητικών εγκαταστάσεων
- ✓ Προμήθεια και εκσυγχρονισμός εξοπλισμού αθλητικών εγκαταστάσεων
- ✓ Βελτίωση και συμπλήρωση υποδομών πρόσβασης και υποστήριξης ειδικών ομάδων πληθυσμού (π.χ. ατόμων με αναπηρία) στις αθλητικές εγκαταστάσεις

Μέτρο 2.4 : Στήριξη μετεγκαταστάσεων οικισμών

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Στήριξη μετεγκαταστάσεων οικισμών που προκύπτουν από την εξορυκτική δραστηριότητα.

Μέτρο 2.5 : Προώθηση της ενεργειακής αποδοτικότητας, της καθαρής και έξυπνης ενέργειας

Ενεργειακή αποδοτικότητα

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Εξοικονόμηση ενέργειας σε δημόσια / δημοτικά κτήρια Περιφερειακής και Τοπικής αρμοδιότητας σε τομείς όπως Δημόσια Διοίκηση και Αυτοδιοίκηση, Παιδεία, Αθλητισμός, Πολιτισμός, Υγεία κ.α.
- ✓ Ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων χώρων και υποδομών
- ✓ Ενεργειακές αναβαθμίσεις κατοικιών μεμονωμένα - οργανωμένα
- ✓ Ενεργειακές αναβαθμίσεις κτιρίων γραφείων και παραγωγικών μονάδων

Καθαρή ενέργεια

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Κατασκευή μονάδων βιομάζας για τηλεθέρμανση
- ✓ Στήριξη ενεργειακών κοινοτήτων και μεμονωμένων δικαιούχων για την ανάπτυξη αυτοπαραγωγής δημόσιων και δημοτικών κτιρίων (π.χ. Δημοτικές Υπηρεσίες, Σχολεία, Κέντρα Υγείας, κ.λπ.) και υποδομών (π.χ. Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων, οδοφωτισμός)

Έξυπνη ενέργεια

(συστήματα, δίκτυα, εξοπλισμός αποθήκευσης και ηλεκτροκίνησης)

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Εγκατάσταση σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων
- ✓ Κατασκευή υβριδικών συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ (ηλιακά, θερμικά), σε συνδυασμό με διεποχική αποθήκευση της παραγόμενης ενέργειας και στη συνέχεια απόδοσή της με χρήση αντλιών θερμότητας υψηλών θερμοκρασιών

Μέτρο 2.6 : Ψηφιακός μετασχηματισμός και ευφυείς κοινότητες

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Εφαρμογές νέων τεχνολογιών και διαμόρφωση έξυπνων λύσεων για την προώθηση των κοινωνικών πολιτικών, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας των δημόσιων φορέων

- ✓ Εφαρμογές νέων τεχνολογιών και διαμόρφωση έξυπνων λύσεων για την προώθηση των αναπτυξιακών πολιτικών
- ✓ Ανάπτυξη προσβάσιμων σε όλους εφαρμογών και υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, πολιτισμού, τουρισμού, παιδείας και ηλεκτρονικής υγείας (εφαρμογές τηλε-ιατρικής για την παροχή ιατρικής βοήθειας σε άτομα με ή χωρίς αναπηρία που κατοικούν σε ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές, κ.α.)

Άξονας 3. Υποδομές και στήριξη της επιχειρηματικότητας και του παραγωγικού περιβάλλοντος (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής τομέας)

Μέτρο 3.1 : Υποδομές και δομές στήριξης του παραγωγικού περιβάλλοντος

Υποδομές και ενέργειες στήριξης της αγροτικής ανάπτυξης

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Θερμοκηπιακά πάρκα με αξιοποίηση της τηλεθέρμανσης
- ✓ Μικρά αρδευτικά δίκτυα και ταμίευση νερού
- ✓ Λειτουργική ολοκλήρωση εγγειοβελτιωτικών έργων, αναδασμοί και παράλληλα έργα αναδασμών
- ✓ Προβολή, προώθηση και ενίσχυση της εξωστρέφειας των αγροτικών προϊόντων
- ✓ Βελτίωση των υποδομών των συνεταιρισμών

Υποδομές και δομές στήριξης της επιχειρηματικότητας και του ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Χώροι οργανωμένης επιχειρηματικής δραστηριότητας (π.χ. Επιχειρηματικά Πάρκα, Εκκολαπτήρια / θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων, Πάρκα κυκλικής οικονομίας)
- ✓ Ενίσχυση δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας
- ✓ Δομές και Σήμα πιστοποίησης επιχειρήσεων και προϊόντων
- ✓ Δημιουργία cluster παραγωγικών τομέων της περιοχής (π.χ. τροφίμων)
- ✓ Διαπιστευμένα εργαστήρια για την ανάπτυξη επιχειρηματικών κλάδων
- ✓ Στήριξη για την ανάπτυξη νεοφυών επιχειρήσεων (start-ups) και τεχνοβλαστών υψηλής ένταση γνώσης (spin off – spin out)

Μέτρο 3.2 : Οριζόντια στήριξη της επιχειρηματικότητας και των επενδύσεων με έμφαση στις νέες τεχνολογίες, στην καινοτομία και στην εξωστρέφεια

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Στήριξη της επιχειρηματικότητας και προβολή των επενδυτικών ευκαιριών στην περιοχή εφαρμογής του προγράμματος
- ✓ Στήριξη της δημιουργίας εξαγωγίμων καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών υφιστάμενων και νεοφυών επιχειρήσεων
- ✓ Προώθηση ερευνητικών προγραμμάτων σε διασύνδεση με την τοπική οικονομία
- ✓ Ενίσχυση χρηματοοικονομικού μηχανισμού ΤΑΔΥΜ

Μέτρο 3.3 : Προώθηση και υποστήριξη της κυκλικής και κοινωνικής οικονομίας

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Επέκταση υποδομών διαχείρισης ανακυκλώσιμων υλικών
- ✓ Δημιουργία μονάδων ανακύκλωσης ΦΒ πάνελ και ηλεκτρικών συσσωρευτών (μπαταριών)
- ✓ Παραγωγή καθαρής ενέργειας από την επεξεργασία λυματολάσπης
- ✓ Ενίσχυση cluster επιχειρήσεων βιομηχανικής συμβίωσης και κυκλικής οικονομίας
- ✓ Προώθηση ερευνητικών προγραμμάτων στην κυκλική οικονομία
- ✓ Δράσεις ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και προώθησης της κυκλικής οικονομίας σε τοπικό επίπεδο
- ✓ Υποστήριξη της ανάπτυξης κοινωνικών επιχειρήσεων σε τομείς όπως ενέργεια, ΤΠΕ, περιβάλλον
- ✓ Πιλοτικές δράσεις κοινωνικής καινοτομίας και επιχειρηματικότητας

Άξονας 4. Ενίσχυση και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, κατάρτιση, εκπαίδευση, έρευνα και νέες τεχνολογίες

Μέτρο 4.1 : Ενίσχυση και εκσυγχρονισμός υποδομών εκπαίδευσης, έρευνας και κατάρτισης

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Κατασκευή νέων και αναβάθμιση υφισταμένων υποδομών εκπαίδευσης, έρευνας και κατάρτισης όλων των βαθμίδων
- ✓ Βελτίωση και εκσυγχρονισμός εξοπλισμού υποδομών εκπαίδευσης, έρευνας και κατάρτισης (εργαστηριακή υποδομή και εξοπλισμός, βιβλιοθήκες, ψηφιακές αίθουσες διδασκαλίας κλπ.)

Μέτρο 4.2 : Κατάρτιση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού

Πρώθηση της απασχόλησης

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Προγράμματα πρώθησης νέων ειδικοτήτων με έμφαση στην καινοτομία και την τεχνολογία
- ✓ Προγράμματα κατάρτισης αγροτών σε νέες δραστηριότητες (θερμοκήπια με τηλεθέρμανση, βιομάζα κ.λπ.)
- ✓ Προγράμματα πρώθησης της πράσινης γεωργίας, κυκλικής και κοινωνικής οικονομίας

Αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανακατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Δράσεις και προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και πιστοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού, όπως:
 - επαγγελματικής συμβουλευτικής και δια βίου μάθησης,
 - επαγγελματικής κατάρτισης και πιστοποίησης σε δεξιότητες που σχετίζονται με το νέο υπόδειγμα της περιφερειακής οικονομίας, δίνοντας έμφαση σε πράσινες και ψηφιακές δεξιότητες, επιδότησης νέων θέσεων εργασίας,
 - πρώθησης της επιχειρηματικότητας για αυταπασχολούμενους.

Προσαρμοστικότητα εργαζομένων και επιχειρήσεων

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Προγράμματα κατάρτισης εργαζομένων, όπως:
 - συμβουλευτικής ανάπτυξης νέων δεξιοτήτων
 - ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης και

- υποστήριξης στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων διαχείρισης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού,
- με έμφαση στην καλλιέργεια και ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων και των εφαρμογών σε τεχνολογίες αιχμής.
- ✓ Προγράμματα κατάρτισης επιχειρηματιών σε θέματα
 - καινοτομίας,
 - επιχειρηματικότητας,
 - χρηματοοικονομικών εργαλείων,
 - marketing,
 - προβολής και
 - οργάνωσης επιχειρήσεων.

Εξοικείωση - Ευαισθητοποίηση κοινωνικού και οικονομικού ιστού

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Λειτουργία κέντρων κατάρτισης ΑΜΕΑ
- ✓ Δράσεις βελτίωσης της προσβασιμότητας ΑμεΑ στις μονάδες εκπαίδευσης, έρευνας και κατάρτισης όλων των βαθμίδων
- ✓ Προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων για εργαζόμενους, εργοδότες και ανέργους με αντικείμενο:
 - την προστασία του περιβάλλοντος,
 - τις πράσινες μορφές ενέργειας,
 - την πράσινη οικονομία,
 - τη γαλάζια οικονομία,
 - τις ψηφιακές δεξιότητες και
 - την επιχειρηματικότητα.

Μέτρο 4.3 : Ενίσχυση της έρευνας και των νέων τεχνολογιών με έμφαση στην ενέργεια και στο περιβάλλον

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Σχεδιασμός καινοτόμων ερευνητικών προϊόντων και υπηρεσιών που μπορούν να παραχθούν στη Δυτική Μακεδονία

- ✓ Υποστήριξη των ΟΤΑ σε θέματα πληροφορικής δικτύωσης και νέων τεχνολογιών
- ✓ Ανάπτυξη και κατοχύρωση ευρεσιτεχνιών
- ✓ Ενίσχυση εργαστηρίων περιβάλλοντος
- ✓ Συμπράξεις καινοτομίας και διακρατικές συνεργασίες

Άξονας 5. Στήριξη και ανάδειξη του πολιτισμού και του τουρισμού

Μέτρο 5.1 : Ανάδειξη και αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Βελτίωση και συμπλήρωση πολιτιστικών εγκαταστάσεων και υποστήριξη πολιτιστικών δομών / Προμήθεια & Εκσυγχρονισμός εξοπλισμού
- ✓ Ανάδειξη, συντήρηση και βελτίωση των υποδομών προσβασιμότητας και ερμηνείας πολιτιστικών χώρων και μνημείων
- ✓ Οργάνωση και προβολή πολιτιστικών εκθεμάτων, ιστορικών και πολιτιστικών συλλογών, πολιτιστικών θεσμών και γεγονότων, μουσείων και μνημείων
- ✓ Συντήρηση, ανάδειξη της εκκλησιαστικής – μοναστηριακής κληρονομιάς
- ✓ Μετατροπή κτιρίων σε χώρους πολιτισμού για ένταξη στην κοινωνική και οικονομική ζωή (αγορά, βελτίωση – ανάδειξη, επανάχρηση).
- ✓ Ανάδειξη ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Μέτρο 5.2 : Υποδομές και δράσεις στήριξης του τουρισμού

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Δημιουργία / αναβάθμιση υποδομών αναψυχής - τουρισμού σε περιοχές περιβαλλοντικού, πολιτιστικού και κοινωνικού ενδιαφέροντος
- ✓ Βελτίωση βασικών υποδομών / υπηρεσιών προσβασιμότητας περιοχών ιδιαίτερου οικολογικού ενδιαφέροντος, καθώς και δράσεων προώθησης «έξυπνων τουριστικών προορισμών»
- ✓ Στήριξη δράσεων τουριστικής προβολής

Άξονας 6. Τεχνική Υποστήριξη και Δημοσιοποίηση

Μέτρο 6.1 : Στήριξη, παρακολούθηση, αξιολόγηση και προβολή του προγράμματος

Ενδεικτικές Δράσεις

- ✓ Λειτουργία του Συστήματος Διοίκησης και Παρακολούθησης του Ε.Α.Π. 2017-2021
- ✓ Σύμβουλος Διαχείρισης & Αξιολόγησης του προγράμματος
- ✓ Υπηρεσίες υποστήριξης για διαχείριση, παρακολούθηση και έλεγχο προόδου των έργων (σύμβουλοι υποστήριξης έργων ΕΑΠ)
- ✓ Ενέργειες πληροφόρησης, προβολής και δημοσιότητας

Δ6. Συσχετισμός και συμπληρωματικότητα Μέτρων του 5ου Ε.Α.Π. με άλλα προγράμματα

Η στοχοθεσία και το περιεχόμενο των Μέτρων του προγράμματος συσχετίζονται ως προς τη συνέργεια και τη συμπληρωματικότητά τους με τα ακόλουθα, βασικά για την περιοχή, Προγράμματα:

1. **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Μακεδονίας (ΕΠ ΠΔΜ) 2021 – 2027 (υπό έγκριση),**
2. **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΕΠ ΔΑΜ) 2021 - 2027 (εγκεκριμένο),**
3. **Ειδικό Μεταβατικό Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΕμεΠ ΔΑΜ 2020 - 2023),**
4. **Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2021 - 2025**

Ειδικότερα:

1. **Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2021 – 2027 (2ο Σχέδιο, Απρίλιος 2022)**

Διάρθρωση σε Προτεραιότητες (Π) / Ειδικούς Στόχους (ΕΣ)

Π1: Ενίσχυση του παραγωγικού και οικονομικού μετασχηματισμού της Περιφέρειας

- ✓ ΕΣ 1.1 (1i) Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων της έρευνας και της καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών
- ✓ ΕΣ 1.2 (1ii) Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς φορείς και τις Δημόσιες Αρχές
- ✓ ΕΣ 1.3 (1iii) Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων

Π2: Στήριξη της καθαρής ενέργειας και της πράσινης αειφόρου ανάπτυξης

- ✓ ΕΣ 2.1 (2i) Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου
- ✓ ΕΣ 2.2 (2iv) Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών και της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα
- ✓ ΕΣ 2.3 (2v) Προαγωγή της πρόσβασης στο νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού
- ✓ ΕΣ 2.4 (2vi) Προαγωγή της μετάβασης σε μια κυκλική και σε αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία

Π3: Βελτίωση της διασυνδεσιμότητας της Περιφέρειας

- ✓ ΕΣ 3.1 (3ii) Ανάπτυξη και ενίσχυση της βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα

Π4: Ενίσχυση της Κοινωνικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας (ΕΤΠΑ)

- ✓ ΕΣ 4.1 (4ii) Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε χωρίς αποκλεισμούς και ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης
- ✓ ΕΣ 4.2 (4v) Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την

ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα

- ✓ ΕΣ 4.3 (4νι) Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία

Π5: Ενίσχυση της Κοινωνικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας (ΕΚΤ+)

- ✓ ΕΣ 5.1 (4α) Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας
- ✓ ΕΣ 5.2 (4δ) Προώθηση της προσαρμογής εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματιών στην αλλαγή, της ενεργού και υγιούς γήρανσης, καθώς και ενός υγιεινού και καλά προσαρμοσμένου περιβάλλοντος εργασίας που αντιμετωπίζει τους κινδύνους για την υγεία
- ✓ ΕΣ 5.3 (4στ) Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και περαιτέρω έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες
- ✓ ΕΣ 5.4. (4η) Προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα για τις μειονεκτούσες ομάδες
- ✓ ΕΣ 5.5 (4θ) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, περιλαμβανομένων των μεταναστών
- ✓ ΕΣ 5.6 (4ι) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως των Ρομά
- ✓ ΕΣ 5.7 (4ια) Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν

την πρόσβαση σε στέγαση και υπηρεσιών φροντίδας με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης, εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες, βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης

- ✓ ΕΣ 5.8 (4ιβ) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών

Π6: Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη των αστικών περιοχών και της υπαίθρου (ΕΤΠΑ)

- ✓ ΕΣ 6.1 (5i) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές
- ✓ ΕΣ 6.2 (5ii) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών

Π7: Τεχνική Βοήθεια (ΕΤΠΑ)

Π8: Τεχνική Βοήθεια (ΕΚΤ+)

2. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΕΠ ΔΑΜ) 2021 – 2027 (1ο Σχέδιο, Οκτώβριος 2021)

Διάρθρωση σε Προτεραιότητες (Π) / Κατηγορίες Παρέμβασης (ΚΠ)

Π1: Ενίσχυση και προώθηση επιχειρηματικότητας

- ✓ ΚΠ1.1 Έρευνα – Καινοτομία – Προηγμένες τεχνολογίες
- ✓ ΚΠ1.2 Ανταγωνιστικότητα ΠΜΕ και ΜΜΕ – Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων
- ✓ ΚΠ1.3 Υποδομές επιχειρηματικότητας
- ✓ ΚΠ1.4 Επενδύσεις σημαντικής κλίμακας από επιχειρήσεις εκτός ΜΜΕ

Π2: Ενεργειακή μετάβαση – κλιματική ουδετερότητα

- ✓ ΚΠ2.1 Ενεργειακή αποδοτικότητα
- ✓ ΚΠ2.2 Καθαρή Ενέργεια
- ✓ ΚΠ2.3 Έξυπνη ενέργεια (συστήματα, δίκτυα, εξοπλισμός αποθήκευσης και ηλεκτροκίνησης)

Π3: Αναπροσαρμογή χρήσεων γης – κυκλική οικονομία

- ✓ ΚΠ3.1 Αναπροσαρμογή των εδαφών και των εγκαταστάσεων στα λιγνιτικά πεδία
- ✓ ΚΠ3.2 Κυκλική Οικονομία
- ✓ ΚΠ3.3 Ορθολογική χρήση φυσικών πόρων

Π4: Δίκαιη εργασιακή μετάβαση και ενδυνάμωση ανθρώπινου κεφαλαίου

- ✓ ΚΠ4.1 Άμεσες παρεμβάσεις απασχόλησης και κοινωνικής συνοχής στις επηρεαζόμενες περιοχές
- ✓ ΚΠ4.2 Προώθηση της απασχόλησης
- ✓ ΚΠ4.3 Αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανακατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού
- ✓ ΚΠ4.4 Προσαρμοστικότητα εργαζομένων και επιχειρήσεων
- ✓ ΚΠ4.5 Κοινωνικοοικονομική ένταξη
- ✓ ΚΠ4.6 Υποδομές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης
- ✓ ΚΠ4.7 Υποδομές κοινωνικής φροντίδας και πρόνοιας
- ✓ ΚΠ4.8 Εξοικείωση - Ευαισθητοποίηση κοινωνικού και οικονομικού ιστού

Π5: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας – Ευφυείς κοινότητες

- ✓ ΚΠ5.1 Ποιότητα ζωής στις αστικές περιοχές
- ✓ ΚΠ5.2 Ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις στις αγροτικές και νησιωτικές περιοχές
- ✓ ΚΠ5.3 Ευφυείς κοινότητες

Π6: Τεχνική βοήθεια

3. Ειδικό Μεταβατικό Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΕμεΠΔΑΜ) 2020-2023

Διάρθρωση σε Προτεραιότητες (Π)

Π1: Προώθηση της Απασχόλησης των Ανέργων και των Αυτοαπασχολουμένων, καθώς και της Προσαρμοστικότητας των Εργαζομένων και των Επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης της αναβάθμισης εκπαιδευτικών υποδομών

Π2: Αντιμετώπιση των Κοινωνικών Επιπτώσεων και Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής

Π3: Προετοιμασία της Οικονομικής και Παραγωγικής Διαφοροποίησης, συμπεριλαμβανομένου του Πρωτογενή Τομέα, Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας και προσέλκυση Επενδύσεων

Π4: Αναδιάρθρωση της Ενεργειακής Ταυτότητας και Εξορθολογισμός της Αξιοποίησης και Χρήσης των Περιβαλλοντικών Πόρων

Π5: Προώθηση της Αστικής Αναζωογόνησης και της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας

Π6: Επιστημονική και Τεχνική Στήριξη & Ωρίμανση Δράσεων

4. Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΠΠΑ) Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2021 - 2025

Διάρθρωση σε Αναπτυξιακούς Στόχους (ΑΣ) / Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους (ΕΑΣ)

ΑΣ1: Έξυπνη ανάπτυξη

- ✓ ΕΑΣ1.1 Έρευνα & Ανάπτυξη (Ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και την αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών)
- ✓ ΕΑΣ1.2 Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα (Ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ)
- ✓ ΕΑΣ1.3 Ψηφιακός μετασχηματισμός (Εκμετάλλευση των ωφελειών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις αυτοδιοικήσεις)

ΑΣ2: Πράσινη ανάπτυξη

- ✓ ΕΑΣ2.1 Προστασία του περιβάλλοντος (σχετικά με τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και την ενίσχυση δράσεων που σχετίζονται με την ενεργειακή μετάβαση και τον μετασχηματισμό της περιφερειακής οικονομίας)
- ✓ ΕΑΣ2.2 Μετάβαση σε κυκλική οικονομία (Ενίσχυση δράσεων που σχετίζονται με τον μετασχηματισμό της περιφερειακής οικονομίας και τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία)

- ✓ ΕΑΣ2.3 Αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής

ΑΣ3: Κοινωνική ανάπτυξη

- ✓ ΕΑΣ3.1 Υγεία (Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη με την ανάπτυξη υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης)
- ✓ ΕΑΣ3.2 Απασχόληση (Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των αγορών εργασίας και της πρόσβασης σε ποιοτικές θέσεις απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης της κοινωνικής καινοτομίας και των υποδομών)
- ✓ ΕΑΣ3.3 Κοινωνική συνοχή (Ενίσχυση δράσεων πρόνοιας, κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης ενεργειακής φτώχειας)
- ✓ ΕΑΣ3.4 Παιδεία (Βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης υποδομών)
- ✓ ΕΑΣ3.5: Αθλητισμός (Ενίσχυση υποδομών στον τομέα του αθλητισμού)

ΑΣ4: Ανάπτυξη υποδομών

- ✓ ΕΑΣ4.1 Δίκτυα (οδικά)
- ✓ ΕΑΣ4.2 Μεταφορές (βιώσιμες, ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή, έξυπνες, ασφαλείς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα)
- ✓ ΕΑΣ4.3 Εφοδιαστική αλυσίδα

ΑΣ5: Ενίσχυση εξωστρέφειας

- ✓ ΕΑΣ5.1 Βιομηχανία (μεταποίηση)
- ✓ ΕΑΣ5.2 Αγροδιατροφικός τομέας
- ✓ ΕΑΣ5.3 Τουρισμός
- ✓ ΕΑΣ5.4 Πολιτισμός

ΑΣ6: Υποστήριξη προγράμματος

ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ 5ου ΕΑΠ ΜΕ ΑΛΛΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ				
5 ^ο Ε.Α.Π. 2017-2021	ΕΠ ΠΔΜ 2021-2027	ΕΠ ΔΑΜ 2021-2027	ΕμεΠ ΔΑΜ 2020-2023	ΠΠΑ ΠΔΜ 2021-2025
ΑΞΟΝΑΣ 1 ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	Π7: Τεχνική Βοήθεια (ΕΤΠΑ) Π8: Τεχνική Βοήθεια (ΕΚΤ+)	Π6: Τεχνική βοήθεια	Π6: Επιστημονική και Τεχνική Στήριξη & Ωρίμανση Δράσεων	ΑΣ6: Υποστήριξη προγράμματος
ΜΕΤΡΟ 1.1 Μελέτες και υπηρεσίες για την ωρίμανση του αναπτυξιακού σχεδιασμού				
ΑΞΟΝΑΣ 2 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ	Π1: Ενίσχυση του παραγωγικού και οικονομικού μετασχηματισμού της Περιφέρειας Π2: Στήριξη της καθαρής ενέργειας και της πράσινης αειφόρου ανάπτυξης Π3: Βελτίωση της διασυνδεσιμότητας της Περιφέρειας Π4: Ενίσχυση της Κοινωνικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας (ΕΤΠΑ) Π5: Ενίσχυση της Κοινωνικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας (ΕΚΤ+) Π6: Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη των αστικών περιοχών και της υπαίθρου (ΕΤΠΑ)	Π2: Ενεργειακή μετάβαση – κλιματική ουδετερότητα Π3: Αναπροσαρμογή χρήσεων γης – κυκλική οικονομία Π4: Δίκαιη εργασιακή μετάβαση και ενδυνάμωση ανθρώπινου κεφαλαίου Π5: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας – Ευφυείς κοινότητες	Π2: Αντιμετώπιση των Κοινωνικών Επιπτώσεων και Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής Π5: Προώθηση της Αστικής Αναζωογόνησης και της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας	ΑΣ1: Έξυπνη ανάπτυξη ΑΣ2: Πράσινη ανάπτυξη ΑΣ3: Κοινωνική ανάπτυξη ΑΣ4: Ανάπτυξη υποδομών
ΜΕΤΡΟ 2.1 Προστασία, αποκατάσταση και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής	ΕΣ 2.2 (2iv) Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών και της ανθεκτικότητας ΕΣ 6.1 (5i) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές ΕΣ 6.2 (5ii) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της	ΚΠ 3.1 Αναπροσαρμογή των εδαφών και των εγκαταστάσεων στα λιγνιτικά πεδία ΚΠ 5.1 Ποιότητα ζωής στις αστικές περιοχές ΚΠ 5.2 Ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις στις αγροτικές και νησιωτικές περιοχές		ΕΑΣ 2.3 Αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής

ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ 5ου ΕΑΠ ΜΕ ΑΛΛΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ				
5 ^ο Ε.Α.Π. 2017-2021	ΕΠ ΠΔΜ 2021-2027	ΕΠ ΔΑΜ 2021-2027	ΕμεΠ ΔΑΜ 2020-2023	ΠΠΑ ΠΔΜ 2021-2025
	φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών			
ΜΕΤΡΟ 2.2 Ορθολογική διαχείριση και βέλτιστη αξιοποίηση του υδάτινου δυναμικού	ΕΣ 2.3 (2ν) Προαγωγή της πρόσβασης στο νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού	ΚΠ 3.3 Ορθολογική χρήση φυσικών πόρων		
ΜΕΤΡΟ 2.3 Βελτίωση και συμπλήρωση των τεχνικών - περιβαλλοντικών, κοινωνικών και αθλητικών υποδομών	ΕΣ 3.1 (3ii) Ανάπτυξη και ενίσχυση της βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα ΕΣ 4.1 (4ii) Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε χωρίς αποκλεισμούς και ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης ΕΣ 4.2 (4ν) Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται στην οικογένεια και την τοπική κοινότητα ΕΣ 5.5 (4θ) Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών ΕΣ 5.6 (4ι) Προώθηση της	ΚΠ 4.5 Κοινωνικοοικονομική ένταξη ΚΠ 4.7 Υποδομές κοινωνικής φροντίδας και πρόνοιας ΚΠ 4.8 Εξοικείωση - Ευαισθητοποίηση κοινωνικού και οικονομικού ιστού	ΕΑΣ3.1 Υγεία ΕΑΣ3.3 Κοινωνική συνοχή ΕΑΣ3.4 Παιδεία ΕΑΣ3.5 Αθλητισμός ΕΑΣ4.1 Δίκτυα (οδικά) ΕΑΣ4.2 Μεταφορές ΕΑΣ4.3 Εφοδιαστική αλυσίδα	

ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ 5ου ΕΑΠ ΜΕ ΑΛΛΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ				
5 ^ο Ε.Α.Π. 2017-2021	ΕΠ ΠΔΜ 2021-2027	ΕΠ ΔΑΜ 2021-2027	ΕμεΠ ΔΑΜ 2020-2023	ΠΠΑ ΠΔΜ 2021-2025
	κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων ΕΣ 5.7 (4ια) Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες ΕΣ 5.8 (4ιβ) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού			
ΜΕΤΡΟ 2.4 Στήριξη μετεγκαταστάσεων οικισμών				
ΜΕΤΡΟ 2.5 Προώθηση της ενεργειακής αποδοτικότητας, της καθαρής και έξυπνης ενέργειας	ΕΣ 2.1 (2ι) Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου	ΚΠ 2.1 Ενεργειακή αποδοτικότητα ΚΠ 2.2 Καθαρή Ενέργεια ΚΠ 2.3 Έξυπνη ενέργεια		ΕΑΣ 2.1 Προστασία του περιβάλλοντος
ΜΕΤΡΟ 2.6 Ψηφιακός μετασχηματισμός και ευφυείς κοινότητες	ΕΣ 1.2 (1ii) Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς φορείς και τις Δημόσιες Αρχές	ΚΠ 5.3 Ευφυείς κοινότητες		ΕΑΣ 1.3 Ψηφιακός μετασχηματισμός
ΑΞΟΝΑΣ 3 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	Π1: Ενίσχυση του παραγωγικού και οικονομικού μετασχηματισμού της Περιφέρειας Π2: Στήριξη της καθαρής ενέργειας και της πράσινης αειφόρου ανάπτυξης Π4: Ενίσχυση της Κοινωνικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας (ΕΤΠΑ) Π5: Ενίσχυση της Κοινωνικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας (ΕΚΤ+)	Π1: Ενίσχυση και προώθηση επιχειρηματικότητας Π3: Αναπροσαρμογή χρήσεων γης – κυκλική οικονομία	Π3: Προετοιμασία της Οικονομικής και Παραγωγικής Διαφοροποίησης, συμπεριλαμβανομένου του Πρωτογενή Τομέα, Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας και προσέλκυση Επενδύσεων Π4: Αναδιάρθρωση της Ενεργειακής Ταυτότητας και Εξορθολογισμός της Αξιοποίησης και Χρήσης των Περιβαλλοντικών Πόρων	ΑΣ1: Έξυπνη ανάπτυξη ΑΣ2: Πράσινη ανάπτυξη ΑΣ5: Ενίσχυση εξωστρέφειας
ΜΕΤΡΟ 3.1 Υποδομές και δομές στήριξης του παραγωγικού περιβάλλοντος	ΕΣ 1.3 (1iii) Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των	ΚΠ 1.3 Υποδομές επιχειρηματικότητας		ΕΑΣ 5.1 Βιομηχανία (μεταποίηση) ΕΑΣ 5.2 Αγροδιατροφικός τομέας

ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ 5ου ΕΑΠ ΜΕ ΆΛΛΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ				
5 ^ο Ε.Α.Π. 2017-2021	ΕΠ ΠΔΜ 2021-2027	ΕΠ ΔΑΜ 2021-2027	ΕμεΠ ΔΑΜ 2020-2023	ΠΠΑ ΠΔΜ 2021-2025
	παραγωγικών επενδύσεων			
ΜΕΤΡΟ 3.2 Οριζόντια στήριξη της επιχειρηματικότητας και των επενδύσεων με έμφαση στις νέες τεχνολογίες, στην καινοτομία και στην εξωστρέφεια	ΕΣ 1.3 (1iii) Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων	ΚΠ 1.1 Έρευνα – Καινοτομία – Προηγμένες τεχνολογίες ΚΠ 1.2 Ανταγωνιστικότητα ΠΜΕ και ΜΜΕ – Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων ΚΠ 1.4 Επενδύσεις σημαντικής κλίμακας από επιχειρήσεις εκτός ΜΜΕ		ΕΑΣ 1.2 Καινοτομία & Επιχειρηματικότητα ΕΑΣ 5.1 Βιομηχανία (μεταποίηση) ΕΑΣ 5.2 Αγροδιατροφικός τομέας
ΜΕΤΡΟ 3.3 Προώθηση και υποστήριξη της κυκλικής και κοινωνικής οικονομίας	ΕΣ 2.4 (2vi) Προαγωγή της μετάβασης σε μια κυκλική και σε αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία ΕΣ 4.3 (4vi) Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία ΕΣ 5.1 (4α) Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία	ΚΠ 3.2 Κυκλική Οικονομία		ΕΑΣ 2.2 Μετάβαση σε κυκλική οικονομία
ΑΞΟΝΑΣ 4 ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΈΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ	Π1: Ενίσχυση του παραγωγικού και οικονομικού μετασχηματισμού της Περιφέρειας Π4: Ενίσχυση της Κοινωνικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας (ΕΤΠΑ) Π5: Ενίσχυση της Κοινωνικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας (ΕΚΤ+)	Π1: Ενίσχυση και προώθηση επιχειρηματικότητας Π4: Δίκαιη εργασιακή μετάβαση και ενδυνάμωση ανθρώπινου κεφαλαίου	Π1: Προώθηση της Απασχόλησης των Ανέργων και των Αυτοαπασχολούμενων, καθώς και της Προσαρμοστικότητας των Εργαζομένων και των Επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης της αναβάθμισης εκπαιδευτικών υποδομών	ΑΣ1: Έξυπνη ανάπτυξη ΑΣ2: Πράσινη ανάπτυξη ΑΣ3: Κοινωνική ανάπτυξη
ΜΕΤΡΟ 4.1 Ενίσχυση και εκσυγχρονισμός υποδομών εκπαίδευσης, έρευνας και κατάρτισης	ΕΣ 1.1 (1i) Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων της έρευνας και της καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών	ΚΠ 4.6 Υποδομές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης		ΕΑΣ 1.1 Έρευνα & Ανάπτυξη ΕΑΣ 3.2 Απασχόληση

ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ 5ου ΕΑΠ ΜΕ ΑΛΛΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ				
5 ^ο Ε.Α.Π. 2017-2021	ΕΠ ΠΔΜ 2021-2027	ΕΠ ΔΑΜ 2021-2027	ΕμεΠ ΔΑΜ 2020-2023	ΠΠΑ ΠΔΜ 2021-2025
	ΕΣ 4.1 (4ii) Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε χωρίς αποκλεισμούς και ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης			
ΜΕΤΡΟ 4.2 Κατάρτιση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού	ΕΣ 5.1 (4α) Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία ΕΣ 5.2 (4δ) Προώθηση της προσαρμογής εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματιών στην αλλαγή ΕΣ 5.3 (4στ) Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους ΕΣ 5.4. (4η) Προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα για τις μειονεκτούσες ομάδες	ΚΠ 4.1 Άμεσες παρεμβάσεις απασχόλησης και κοινωνικής συνοχής στις επηρεαζόμενες περιοχές ΚΠ 4.2 Προώθηση της απασχόλησης ΚΠ 4.3 Αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανακατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού ΚΠ 4.4 Προσαρμοστικότητα εργαζομένων και επιχειρήσεων		ΕΑΣ 3.2 Απασχόληση
ΜΕΤΡΟ 4.3 Ενίσχυση της έρευνας και των νέων τεχνολογιών με έμφαση στην ενέργεια και στο περιβάλλον	ΕΣ 1.1 (1i) Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων της έρευνας και της καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών	ΚΠ 1.1 Έρευνα – Καινοτομία – Προηγμένες τεχνολογίες		ΕΑΣ 1.1 Έρευνα & Ανάπτυξη ΕΑΣ 2.1 Προστασία του περιβάλλοντος
ΑΞΟΝΑΣ 5 ΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	Π4: Ενίσχυση της Κοινωνικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας (ΕΤΠΑ) Π6: Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη των αστικών περιοχών και της υπαίθρου (ΕΤΠΑ)			

ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ 5ου ΕΑΠ ΜΕ ΆΛΛΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ				
5 ^ο Ε.Α.Π. 2017-2021	ΕΠ ΠΔΜ 2021-2027	ΕΠ ΔΑΜ 2021-2027	ΕμεΠ ΔΑΜ 2020-2023	ΠΠΑ ΠΔΜ 2021-2025
ΜΕΤΡΟ 5.1 Ανάδειξη και αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος	ΕΣ 4.3 (4vi) Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία ΕΣ 6.1 (5i) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές ΕΣ 6.2 (5ii) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών			ΕΑΣ 5.4 Πολιτισμός
ΜΕΤΡΟ 5.2 Υποδομές και δράσεις στήριξης του τουρισμού	ΕΣ 4.3 (4vi) Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία ΕΣ 6.1 (5i) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές ΕΣ 6.2 (5ii) Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου			ΕΑΣ 5.3 Τουρισμός

ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ 5ου ΕΑΠ ΜΕ ΑΛΛΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ				
5 ^ο Ε.Α.Π. 2017-2021	ΕΠ ΠΔΜ 2021-2027	ΕΠ ΔΑΜ 2021-2027	ΕμεΠ ΔΑΜ 2020-2023	ΠΠΑ ΠΔΜ 2021-2025
	τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών			
ΑΞΟΝΑΣ 6 ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗ	Π7: Τεχνική Βοήθεια (ΕΤΠΑ) Π8: Τεχνική Βοήθεια (ΕΚΤ+)	Π6: Τεχνική βοήθεια	Π6: Επιστημονική και Τεχνική Στήριξη & Ωρίμανση Δράσεων	ΑΣ6: Υποστήριξη προγράμματος
ΜΕΤΡΟ 6.1 Στήριξη, παρακολούθηση, αξιολόγηση και προβολή του προγράμματος	-	-	-	-

Δ7. Χρηματοδοτικό πλαίσιο

Το χρηματοδοτικό πλαίσιο του 5ου ΕΑΠ καθορίζεται με βάση τα ακόλουθα:

Δ7.1. Μεθοδολογία Υπολογισμού και Κατανομής του Ειδικού Τέλους Δικαιωμάτων Έρευνας και Εκμετάλλευσης Λιγνίτη και Δικαιούχοι

Σύμφωνα με το Άρθρο 2 “Μεθοδολογία Υπολογισμού και Κατανομής του Ειδικού Τέλους Δικαιωμάτων Έρευνας και Εκμετάλλευσης Λιγνίτη και Δικαιούχοι” της από 12/08/2021 Υπουργικής Απόφασης Αρ. ΥΠΕΝ/ΔΗΕ/74784/1070 “Ειδικό τέλος δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης λιγνίτη του άρθρου 7 του ν. 4533/2018”,

*“1. Το ειδικό τέλος δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης λιγνίτη, που προβλέπεται στο άρθρο 7 του ν. 4533/2018, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 104 του ν. 4685/2020, (εφεξής αποκαλούμενο Ειδικό Τέλος), ορίζεται στο **1,40 ευρώ ανά μεγαβατώρα (€/MWh) παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη**, υπόχρεοι δε για την καταβολή του είναι οι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας με χρήση λιγνίτη που κατέχουν ή τους έχουν παραχωρηθεί με οποιονδήποτε τρόπο δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης λιγνίτη επί λιγνιτοφόρων περιοχών εντός της Ελληνικής Επικράτειας.*

2. Τα κονδύλια που προκύπτουν από την επιβολή του Ειδικού Τέλους, κατανέμονται στις Περιφερειακές Ενότητες Φλώρινας, Κοζάνης και Αρκαδίας, αναλογικά προς την παραχθείσα ηλεκτρική ενέργεια από τους θερμικούς Λιγνιτικούς Σταθμούς των ανωτέρω περιοχών και καταβάλλονται από τους υπόχρεους στους ειδικούς λογαριασμούς του άρθρου 4 της παρούσας.

3. Η κατανομή εντός των ως άνω Περιφερειακών Ενοτήτων λαμβάνει χώρα ως ακολούθως:

...

β) Για την Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης:

i) Ποσοστό 50% του συνολικού ποσού που αντιστοιχεί στην Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης, διατίθεται στην Περιφέρεια Δυτ. Μακεδονίας.

ii) Ποσοστό 39% του συνολικού ποσού που αντιστοιχεί στην Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης, διατίθεται στους ενεργειακούς Δήμους της Περιφερειακής Ενότητας Κοζάνης, δηλαδή στους Δήμους Κοζάνης και Εορδαίας.

Η κατανομή του ποσού στους ενεργειακούς Δήμους γίνεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 4.

iii) Ποσοστό 11% του συνολικού ποσού που αντιστοιχεί στην Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης, διατίθεται στους όμορους των ενεργειακών, μη ενεργειακούς Δήμους, Σερβίων, Βελβεντού και Βοΐου.

Η κατανομή του ποσού στους τρεις μη ενεργειακούς Δήμους της Περιφερειακής Ενότητας Κοζάνης γίνεται με βάση τα εξής κριτήρια:

- τον πληθυσμό κάθε μη ενεργειακού Δήμου με συντελεστή βαρύτητας 60% και
- την έκταση κάθε μη ενεργειακού Δήμου με συντελεστή βαρύτητας 40%, σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας διαθέσιμης απογραφής της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ).

γ) Για την Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας:

i) Ποσοστό 50% του συνολικού ποσού που αντιστοιχεί στην Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας, διατίθεται στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.

ii) Ποσοστό 46% του συνολικού ποσού που αντιστοιχεί στην Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας διατίθεται στους ενεργειακούς Δήμους της Περιφερειακής Ενότητας Φλώρινας, δηλαδή στους Δήμους Φλώρινας και Αμυνταίου.

Η κατανομή του ποσού στους ενεργειακούς Δήμους γίνεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στη παρ. 4.

iii) Ποσοστό 4% του συνολικού ποσού που αντιστοιχεί στην Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας, διατίθεται στον όμορο των ενεργειακών, μη ενεργειακό Δήμο, που είναι ο Δήμος Πρεσπών.

4. Τα κονδύλια του κάθε Ειδικού Λογαριασμού που αναλογούν, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 3 του παρόντος άρθρου, στους ενεργειακούς Δήμους, κατανέμονται ως εξής:

α) Κατά ποσοστό 25% ισόποσα.

β) Κατά ποσοστό 25%, ανάλογα με την καθαρή παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια στα όρια εκάστου Δήμου της οικείας Περιφερειακής Ενότητας.

Τα στοιχεία της ανά έτος παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας στα όρια εκάστου Δήμου δίδονται με ευθύνη των παραγωγών.

γ) Κατά ποσοστό 25%, ανάλογα με το εμβαδό των εκτάσεων που βρίσκονται στα όρια εκάστου Ο.Τ.Α και χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη της λειτουργίας των ορυχείων (ΔΕΗ και ιδιωτών) και για τις εγκαταστάσεις των λιγνιτικών σταθμών και οι οποίες προέρχονται από αναγκαστική απαλλοτρίωση, απευθείας αγορά ή παραχώρηση.

Τα στοιχεία για το εμβαδό των ανωτέρω εκτάσεων επικαιροποιούνται στο τέλος κάθε έτους με ευθύνη των παραγωγών.

δ) Κατά ποσοστό 25%, ανάλογα με τον πληθυσμό όλων των ενεργειακών Δήμων κάθε Περιφερειακής Ενότητας, σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας διαθέσιμης απογραφής της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ).

5. Η παραπάνω μεθοδολογία κατανομής κονδυλίων του Ειδικού Λογαριασμού για τους ενεργειακούς και μη Δήμους, δύναται να χρησιμοποιηθεί και για τον προσδιορισμό του συνολικού χρηματικού ποσού που αναλογεί σε ευρύτερες περιοχές, περισσότερων του ενός Ο.Τ.Α.

Το άθροισμα των αναλογούντων χρηματικών ποσών στους Ο.Τ.Α., που ανήκουν σε συγκεκριμένη γεωγραφική ενότητα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για έργα και ενέργειες που εξυπηρετούν τις αναπτυξιακές προτεραιότητες της ευρύτερης περιοχής.

Δ7.2. Ετήσια κατανομή των κονδυλίων του 5ου ΕΑΠ 2017 – 2021 ανά Περιφερειακή Ενότητα και Δήμο

Με βάση τα προηγούμενα η ετήσια κατανομή των κονδυλίων του 5ου ΕΑΠ 2017 – 2021 ανά Περιφερειακή Ενότητα έγινε από τη ΔΕΗ και εγκρίθηκε από την αρμόδια Επιτροπή Κατανομής Κονδυλίων (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ), όπως ορίζεται στην Υπουργική Απόφαση.

Ειδικότερα για τη Δυτική Μακεδονία:

2017 ΣΥΝΟΛΟ: 20.272.953,25€

Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης: 15.003.455,54€

- ✓ **Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (50%): 7.501.727,77€**
- ✓ **Ενεργειακοί Δήμοι Κοζάνης (39%): 5.851.347,66€**
 - *Δήμος Κοζάνης: 3.827.951,64€*
 - *Δήμος Εορδαίας: 2.023.396,02€*
- ✓ **Μη Ενεργειακοί Δήμοι Κοζάνης (11%): 1.650.380,11€**
 - *Δήμος Βοΐτου: 1.047.166,18€*
 - *Δήμος Βελθεντού: 129.554,84€*
 - *Δήμος Σερβίων: 473.659,09€*

Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας: 5.269.497,71€

- ✓ Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (50%): 2.634.748,86€
- ✓ Ενεργειακοί Δήμοι Φλώρινας (46%): 2.423.968,95€
 - Δήμος Φλώρινας: 1.016.370,18€
 - Δήμος Αμυνταίου: 1.407.598,77€
- ✓ Μη Ενεργειακοί Δήμοι Φλώρινας (4%): 210.779,90€
 - Δήμος Πρεσπών: 210.779,90€

2018 ΣΥΝΟΛΟ: 19.380.299,53€

Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης: 14.943.875,86€

- ✓ Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (50%): 7.471.937,93€
- ✓ Ενεργειακοί Δήμοι Κοζάνης (39%): 5.828.111,59€
 - Δήμος Κοζάνης: 3.822.658,39€
 - Δήμος Εορδαίας: 2.005.453,20€
- ✓ Μη Ενεργειακοί Δήμοι Κοζάνης (11%): 1.643.826,34€
 - Δήμος Βοΐου: 1.043.007,82€
 - Δήμος Βελβεντού: 129.040,37€
 - Δήμος Σερβίων: 471.778,16€

Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας: 4.436.423,67€

- ✓ Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (50%): 2.218.211,83€
- ✓ Ενεργειακοί Δήμοι Φλώρινας (46%): 2.040.754,89€
 - Δήμος Φλώρινας: 864.259,70€
 - Δήμος Αμυνταίου: 1.176.495,19€
- ✓ Μη Ενεργειακοί Δήμοι Φλώρινας (4%): 177.456,95€
 - Δήμος Πρεσπών: 177.456,95€

2019 ΣΥΝΟΛΟ: 11.312.143,84€

Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης: 8.505.974,18€

- ✓ **Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (50%): 4.252.987,09€**
- ✓ **Ενεργειακοί Δήμοι Κοζάνης (39%): 3.317.329,93€**
 - *Δήμος Κοζάνης: 2.176.835,51€*
 - *Δήμος Εορδαίας: 1.140.494,42€*
- ✓ **Μη Ενεργειακοί Δήμοι Κοζάνης (11%): 935.657,16€**
 - *Δήμος Βοΐτου: 528.137,21€*
 - *Δήμος Βελβεντού: 85.695,53€*
 - *Δήμος Σερβίων: 321.824,42€*

Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας: 2.806.169,66€

- ✓ **Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (50%): 1.403.084,83€**
- ✓ **Ενεργειακοί Δήμοι Φλώρινας (46%): 1.290.838,04€**
 - *Δήμος Φλώρινας: 556.888,78€*
 - *Δήμος Αμυνταίου: 733.949,26€*
- ✓ **Μη Ενεργειακοί Δήμοι Φλώρινας (4%): 112.246,79€**
 - *Δήμος Πρεσπών: 112.246,79€*

2020 ΣΥΝΟΛΟ: 6.631.180,08€

Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης: 4.982.303,30€

- ✓ **Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (50%): 2.491.151,65€**
- ✓ **Ενεργειακοί Δήμοι Κοζάνης (39%): 1.943.098,29€**
 - *Δήμος Κοζάνης: 1.275.063,21€*
 - *Δήμος Εορδαίας: 668.035,07€*

✓ **Μη Ενεργειακοί Δήμοι Κοζάνης (11%): 548.053,36€**

- Δήμος Βοΐου: 309.351,96€
- Δήμος Βελβεντού: 50.195,44€
- Δήμος Σερβίων: 188.505,96€

Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας: 1.648.876,78€

✓ **Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (50%): 824.438,39€**

✓ **Ενεργειακοί Δήμοι Φλώρινας (46%): 758.483,32€**

- Δήμος Φλώρινας: 341.852,34€
- Δήμος Αμυνταίου: 416.630,98€

✓ **Μη Ενεργειακοί Δήμοι Φλώρινας (4%): 65.955,07€**

- Δήμος Πρεσπών: 65.955,07€

2021 ΣΥΝΟΛΟ: 5.795.043,63€

Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης: 5.026.996,74€

✓ **Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (50%): 2.513.498,37€**

✓ **Ενεργειακοί Δήμοι Κοζάνης (39%): 1.960.528,73€**

- Δήμος Κοζάνης: 1.268.501,48€
- Δήμος Εορδαίας: 674.027,25€

✓ **Μη Ενεργειακοί Δήμοι Κοζάνης (11%): 552.969,64€**

- Δήμος Βοΐου: 312.126,98€
- Δήμος Βελβεντού: 50.645,72€
- Δήμος Σερβίων: 190.196,95

Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας: 768.046,89€

✓ **Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (50%): 384.023,44€**

✓ **Ενεργειακοί Δήμοι Φλώρινας (46%): 353.301,57€**

➤ *Δήμος Φλώρινας: 192.910,56€*

➤ *Δήμος Αμυνταίου: 160.391,01€*

✓ **Μη Ενεργειακοί Δήμοι Φλώρινας (4%): 30.721,88€**

➤ *Δήμος Πρεσπών: 30.721,88€*

Ο συνολικός π/υ του ΕΑΠ 2017-2021 με βάση τις ανωτέρω κατανομές είναι **63.391.620,33€**.

Σημειώνεται ότι από τα ανωτέρω ποσά των Ενεργειακών Δήμων ποσοστό 2% αποδίδεται στο Δίκτυο Ενεργειακών Δήμων, όπως ορίζεται στην ισχύουσα Υπουργική Απόφαση.

Συγκεντρωτικά οι ετήσιες κατανομές του ΕΑΠ 2017 – 2021 ανά Περιφερειακή Ενότητα για την Περιφέρεια Δ. Μακεδονίας και τους Δήμους απεικονίζεται στον ακόλουθο Πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 19: Ετήσιες κατανομές (€) ΕΑΠ 2017 – 2021 ανά Περιφερειακή Ενότητα για την Περιφέρεια Δ. Μακεδονίας και τους Δήμους						
ΠΕΡΙΟΧΗ	2017	2018	2019	2020	2021	ΣΥΝΟΛΑ (€)
ΠΕ Κοζάνης	15.003.455,54	14.943.875,86	8.505.974,18	4.982.303,30	5.026.996,74	48.462.605,62
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (50%)	7.501.727,77	7.471.937,93	4.252.987,09	2.491.151,65	2.513.498,37	24.231.302,81
Ενεργειακοί Δήμοι Κοζάνης (39%)	5.851.347,66	5.828.111,59	3.317.329,93	1.943.098,29	1.960.528,73	18.900.416,20
<i>Δήμος Κοζάνης</i>	<i>3.827.951,64</i>	<i>3.822.658,39</i>	<i>2.176.835,51</i>	<i>1.275.063,21</i>	<i>1.268.501,48</i>	<i>12.371.010,23</i>
<i>Δήμος Εορδαίας</i>	<i>2.023.396,02</i>	<i>2.005.453,20</i>	<i>1.140.494,42</i>	<i>668.035,07</i>	<i>674.027,25</i>	<i>6.511.405,96</i>
Μη Ενεργειακοί Δήμοι Κοζάνης (11%)	1.650.380,11	1.643.826,34	935.657,16	548.053,36	552.969,64	5.330.886,61
<i>Δήμος Βοΐου</i>	<i>1.047.166,18</i>	<i>1.043.007,82</i>	<i>528.137,21</i>	<i>309.351,96</i>	<i>312.126,98</i>	<i>3.239.790,15</i>
<i>Δήμος Βελβεντού</i>	<i>129.554,84</i>	<i>129.040,37</i>	<i>85.695,53</i>	<i>50.195,44</i>	<i>50.645,72</i>	<i>445.131,90</i>
<i>Δήμος Σερβίων</i>	<i>473.659,09</i>	<i>471.778,16</i>	<i>321.824,42</i>	<i>188.505,96</i>	<i>190.196,95</i>	<i>1.645.964,58</i>
ΠΕ Φλώρινας	5.269.497,71	4.436.423,67	2.806.169,66	1.648.876,78	768.046,89	14.929.014,71
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (50%)	2.634.748,86	2.218.211,83	1.403.084,83	824.438,39	384.023,44	7.464.507,35
Ενεργειακοί Δήμοι Φλώρινας (46%)	2.423.968,95	2.040.754,89	1.290.838,04	758.483,32	353.301,57	6.867.346,77
<i>Δήμος Φλώρινας</i>	<i>1.016.370,18</i>	<i>864.259,70</i>	<i>556.888,78</i>	<i>341.852,34</i>	<i>192.910,56</i>	<i>2.972.281,56</i>
<i>Δήμος Αμυνταίου</i>	<i>1.407.598,77</i>	<i>1.176.495,19</i>	<i>733.949,26</i>	<i>416.630,98</i>	<i>160.391,01</i>	<i>3.895.065,21</i>
Μη Ενεργειακοί Δήμοι Φλώρινας (4%)	210.779,90	177.456,95	112.246,79	65.955,07	30.721,88	597.160,59
<i>Δήμος Πρεσπών</i>	<i>210.779,90</i>	<i>177.456,95</i>	<i>112.246,79</i>	<i>65.955,07</i>	<i>30.721,88</i>	<i>597.160,59</i>
ΣΥΝΟΛΑ	20.272.953,25	19.380.299,53	11.312.143,84	6.631.180,08	5.795.043,63	63.391.620,33

Δ8. Συγκεντρωτικοί και αναλυτικοί πίνακες κατά Άξονα και Μέτρο

Η προτεινόμενη οικονομική διάρθρωση του Προγράμματος ανά Άξονα και Μέτρο παρέμβασης απεικονίζεται στους Πίνακες που ακολουθούν:

ΠΙΝΑΚΑΣ 20: ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ (€)		
ΑΞΟΝΕΣ	Ποσά (€)	Ποσοστιαία (%) Κατανομή ανά Άξονα
1. Μελέτες και υπηρεσίες	9.508.743,05	15%
2. Περιβάλλον, ποιότητα ζωής και κοινωνική συνοχή	22.187.067,12	35%
3. Υποδομές και στήριξη της επιχειρηματικότητας και του παραγωγικού περιβάλλοντος (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής τομέας)	22.187.067,12	35%
4. Ενίσχυση και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, κατάρτιση, εκπαίδευση, έρευνα και νέες τεχνολογίες	3.169.581,02	5%
5. Στήριξη και ανάδειξη του πολιτισμού και του τουρισμού	4.754.371,51	7,50%
6. Τεχνική υποστήριξη και δημοσιοποίηση	1.584.790,51	2,50%
ΣΥΝΟΛΟ	63.391.620,33	100,00%

ΠΙΝΑΚΑΣ 21: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΑΞΟΝΑ ΚΑΙ ΜΕΤΡΟ			
ΑΞΟΝΑΣ 1 ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	Ποσό (€)	Ποσοστό (%) μερικό	Ποσοστό (%) συνολικό
Μέτρο 1.1: Μελέτες και υπηρεσίες για την ωρίμανση του αναπτυξιακού σχεδιασμού	9.508.743,05	100%	15%
ΑΞΟΝΑΣ 2 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ	Ποσό (€)	Ποσοστό (%) μερικό	Ποσοστό (%) συνολικό
Μέτρο 2.1: Προστασία, αποκατάσταση και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής	6.339.162,03	28,57%	10%
Μέτρο 2.2: Ορθολογική διαχείριση και βέλτιστη αξιοποίηση του υδάτινου δυναμικού	3.169.581,02	14,29%	5%
Μέτρο 2.3: Βελτίωση και συμπλήρωση των τεχνικών - περιβαλλοντικών, κοινωνικών και αθλητικών υποδομών	7.923.952,54	35,72%	12,50%
Μέτρο 2.4: Στήριξη μετεγκαταστάσεων οικισμών	1.584.790,51	7,14%	2,5%
Μέτρο 2.5: Προώθηση της ενεργειακής αποδοτικότητας, της καθαρής και έξυπνης ενέργειας	1.584.790,51	7,14%	2,5%
Μέτρο 2.6 : Ψηφιακός μετασχηματισμός και ευφυείς κοινότητες	1.584.790,51	7,14%	2,5%
Άξονας 3 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ, ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ)	Ποσό (€)	Ποσοστό (%) μερικό	Ποσοστό (%) συνολικό
Μέτρο 3.1 : Υποδομές και δομές στήριξης του παραγωγικού περιβάλλοντος	12.678.324,07	57,14%	20%
Μέτρο 3.2 : Οριζόντια στήριξη της επιχειρηματικότητας και των επενδύσεων με έμφαση στις νέες τεχνολογίες, στην	6.339.162,03	28,57%	10%

ΠΙΝΑΚΑΣ 21: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΑΞΟΝΑ ΚΑΙ ΜΕΤΡΟ			
καινοτομία και στην εξωστρέφεια			
Μέτρο 3.3 : Προώθηση και υποστήριξη της κυκλικής και κοινωνικής οικονομίας	3.169.581,02	14,29%	5%
Άξονας 4 ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ	Ποσό (€) 3.169.581,02	Ποσοστό (%) μερικό	Ποσοστό (%) συνολικό
Μέτρο 4.1 : Ενίσχυση και εκσυγχρονισμός υποδομών εκπαίδευσης, έρευνας και κατάρτισης	1.584.790,51	50,00%	2,50%
Μέτρο 4.2 : Κατάρτιση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού	792.395,25	25,00%	1,25%
Μέτρο 4.3 : Ενίσχυση της έρευνας και των νέων τεχνολογιών με έμφαση στην ενέργεια και στο περιβάλλον	792.395,25	25,00%	1,25%
Άξονας 5 ΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	Ποσό (€) 4.754.371,52	Ποσοστό (%) μερικό	Ποσοστό (%) συνολικό
Μέτρο 5.1 : Ανάδειξη και αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος	2.218.706,71	46,67%	3,5%
Μέτρο 5.2 : Υποδομές και δράσεις στήριξης του τουρισμού	2.535.664,81	53,33%	4%
Άξονας 6 ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗ	Ποσό (€) 1.584.790,51	Ποσοστό (%) μερικό	Ποσοστό (%) συνολικό
Μέτρο 6.1 : Στήριξη, παρακολούθηση, αξιολόγηση και προβολή του προγράμματος	1.584.790,51	100,00%	2,5%

Ε. ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ Ε.Α.Π. 2017-2021

Ε1. Συγκεντρωτικοί και αναλυτικοί πίνακες με ετήσια κατανομή

Στους Πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζονται συγκεντρωτικοί και αναλυτικοί Πίνακες των ετήσιων κατανομών ανά Άξονα και Μέτρο με ισοποσοστιαία και αναλογική κατανομή των ποσών κατ' έτος του Προγράμματος.

Ειδικότερα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 22: ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ (€)												
ΑΞΟΝΕΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ									
			2017		2018		2019		2020		2021	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
1. ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	9.508.743,05	15%	3.040.942,99	15%	2.907.044,93	15%	1.696.821,58	15%	994.677,01	15%	869.256,54	15%
2. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ	22.187.067,12	35%	7.095.533,64	35%	6.783.104,84	35%	3.959.250,34	35%	2.320.913,03	35%	2.028.265,27	35%
3. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ, ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ)	22.187.067,12	35%	7.095.533,64	35%	6.783.104,84	35%	3.959.250,34	35%	2.320.913,03	35%	2.028.265,27	35%
4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ	3.169.581,02	5%	1.013.647,66	5%	969.014,98	5%	565.607,19	5%	331.559,00	5%	289.752,18	5%
5. ΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	4.754.371,52	7,5%	1.520.471,49	7,5%	1.453.522,46	7,5%	848.410,79	7,5%	497.338,51	7,5%	434.628,27	7,5%
6. ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗ	1.584.790,51	2,50%	506.823,83	2,50%	484.507,49	2,50%	282.803,60	2,50%	165.779,50	2,50%	144.876,09	2,50%
ΣΥΝΟΛΟ	63.391.620,33	100	20.272.953,25	100	19.380.299,53	100	11.312.143,84	100	6.631.180,08	100	5.795.043,63	100

ΠΙΝΑΚΑΣ 23: ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΜΕΤΡΟ (€)

ΑΞΟΝΑΣ 1: ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ												
ΜΕΤΡΟ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (€, %)		ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ									
			2017		2018		2019		2020		2021	
	€	%	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό
1.1. Μελέτες και υπηρεσίες για την ωρίμανση του αναπτυξιακού σχεδιασμού	9.508.743,05	15%	3.040.942,99	100%	2.907.044,93	100%	1.696.821,58	100%	994.677,01	100%	869.256,54	100%
ΣΥΝΟΛΟ	9.508.743,05	15%	3.040.942,99	100%	2.907.044,93	100%	1.696.821,58	100%	994.677,01	100%	869.256,54	100%
ΑΞΟΝΑΣ 2 : ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ												
ΜΕΤΡΟ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (€, %)		ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ									
			2017		2018		2019		2020		2021	
	€	%	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό
2.1. Προστασία, αποκατάσταση και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής	6.339.162,03	10%	2.027.193,96	28,57%	1.925.076,55	28,57%	1.131.157,83	28,57%	663.084,85	28,57%	579.475,38	28,57%
2.2 Ορθολογική διαχείριση και βέλτιστη αξιοποίηση του υδάτινου δυναμικού	3.169.581,02	5%	1.013.951,76	14,29%	962.875,18	14,29%	565.776,88	14,29%	331.658,47	14,29%	289.839,11	14,29%
2.3 Βελτίωση και συμπλήρωση των τεχνικών - περιβαλλοντικών, κοινωνικών και αθλητικών υποδομών	7.923.952,54	12,5%	2.534.524,62	35,72%	2.406.851,04	35,72%	1.414.244,22	35,72%	829.030,14	35,72%	724.496,36	35,72%
2.4 Στήριξη μετεγκαταστάσεων οικισμών	1.584.790,51	2,5%	506.621,10	7,14%	481.100,69	7,14%	282.690,47	7,14%	165.713,19	7,14%	144.818,14	7,14%
2.5 Προώθηση της ενεργειακής αποδοτικότητας, της καθαρής και έξυπνης ενέργειας	1.584.790,51	2,5%	506.621,10	7,14%	481.100,69	7,14%	282.690,47	7,14%	165.713,19	7,14%	144.818,14	7,14%
2.6 Ψηφιακός μετασχηματισμός και ευφυείς κοινότητες	1.584.790,51	2,5%	506.621,10	7,14%	481.100,69	7,14%	282.690,47	7,14%	165.713,19	7,14%	144.818,14	7,14%
ΣΥΝΟΛΟ	22.187.067,12	35%	7.095.533,64	100%	6.738.104,84	100%	3.959.250,34	100%	2.320.913,03	100%	2.028.265,27	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ 23: ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΜΕΤΡΟ (€)
ΑΞΟΝΑΣ 3 : ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ, ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ)

ΜΕΤΡΟ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (€, %)		ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ									
			2017		2018		2019		2020		2021	
	€	%	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό
3.1 Υποδομές και δομές στήριξης του παραγωγικού περιβάλλοντος	12.678.324,07	20%	4.054.692,02	57,14%	3.875.156,80	57,14%	2.262.485,32	57,14%	1.326.269,18	57,14%	1.159.037,7	57,14%
3.2 Οριζόντια στήριξη της επιχειρηματικότητας και των επενδύσεων με έμφαση στις νέες τεχνολογίες, στην καινοτομία και στην εξωστρέφεια	6.339.162,03	10%	2.027.346,01	28,57%	1.938.078,40	28,57%	1.131.242,66	28,57%	663.134,59	28,57%	579.518,85	28,57%
3.3 Προώθηση και υποστήριξη της κυκλικής και κοινωνικής οικονομίας	3.169.581,02	5%	1.013.343,57	14,29%	968.724,27	14,29%	565.437,51	14,29%	331.459,54	14,29%	289.665,54	14,29%
ΣΥΝΟΛΟ	22.187.067,12	35%	7.095.533,64	100%	6.783.104,84	100%	3.959.250,34	100%	2.320.913,03	100%	2.028.265,27	100%

ΑΞΟΝΑΣ 4 : ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

ΜΕΤΡΟ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (€, %)		ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ									
			2017		2018		2019		2020		2021	
	€	%	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό
4.1 Ενίσχυση και εκσυγχρονισμός υποδομών εκπαίδευσης, έρευνας και κατάρτισης	1.584.790,51	2,5%	506.823,82	50%	484.507,48	50%	282.803,61	50%	165.779,5	50%	144.876,10	50%
4.2 Κατάρτιση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού	792.395,25	1,25%	253.411,92	25%	242.253,75	25%	141.401,79	25%	82.889,75	25%	72.438,04	25%
4.3 Ενίσχυση της έρευνας και των νέων τεχνολογιών με έμφαση στην ενέργεια και στο περιβάλλον	792.395,25	1,25%	253.411,92	25%	242.253,75	25%	141.401,79	25%	82.889,75	25%	72.438,04	25%
ΣΥΝΟΛΟ	3.169.581,02	5%	1.013.647,66	100%	969.014,98	100%	565.607,19	100%	331.559,00	100%	289.752,18	100%

ΑΞΟΝΑΣ 5 : ΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΜΕΤΡΟ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (€, %)		ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ									
			2017		2018		2019		2020		2021	

ΠΙΝΑΚΑΣ 23: ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΜΕΤΡΟ (€)												
	€	%	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό
5.1 Ανάδειξη και αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος	2.218.706,71	3,5%	709.604,04	46,67%	678.358,93	46,67%	395.953,32	46,67%	232.107,88	46,67%	202.841,01	46,67%
5.2 Υποδομές και δράσεις στήριξης του τουρισμού	2.535.664,81	4%	810.867,45	53,33%	775.163,53	53,33%	452.457,47	53,33%	265.230,63	53,33%	231.787,26	53,33%
ΣΥΝΟΛΟ	4.754.371,52€	7,5%	1.520.471,49	100%	1.453.522,46	100%	848.410,79	100%	497.338,51	100%	434.628,27	100%
ΑΞΟΝΑΣ 6 : ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗ												
ΜΕΤΡΟ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ (€, %)		ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ									
			2017		2018		2019		2020		2021	
	€	%	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό	€	% μερικό
6.1 Στήριξη, παρακολούθηση, αξιολόγηση και προβολή του προγράμματος	1.584.790,51€	2,5%	506.823,83	100%	484.507,49	100%	282.803,60	100%	165.779,50	100%	144.876,09	100%
ΣΥΝΟΛΟ	1.584.790,51€	2,5%	506.823,83	100%	484.507,49	100%	282.803,60	100%	165.779,50	100%	144.876,09	100%

E2. Διαδικασία επιλογής και υλοποίησης των έργων

E 2.1 Βασικές διαπιστώσεις ΕΑΠ 2012 – 2016

- α) Οι φάσεις υλοποίησης του προγράμματος ήταν διακριτές.
- β) Η διαδικασία ήταν σχετικά εύκολη και κατανοητή.
- γ) Τα έντυπα του προγράμματος ήταν τα απολύτως αναγκαία και είχαν σαφήνεια.
- δ) Η τακτική και ανάλογα με τις ανάγκες έκτακτη συνεδρίαση της Επιτροπής Ελέγχου Δαπανών και η υλοποίηση των αποφάσεων της ήταν ικανοποιητική.
- ε) Η πολύ καλή συνεργασία μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων στην διοίκηση και παρακολούθηση συνέδραμε θετικά στην πορεία του προγράμματος.
- στ) Η ΔΕΗ είχε, γενικά, διαθέσιμους πόρους και οι εκταμιεύσεις, με βάση τις πιστοποιήσεις, είχαν ομαλή ροή, εκτός από τα τελευταία χρόνια.
- ζ) Η εφαρμοσθείσα διαδικασία διασφάλισε τη συνευθύνη των αποφάσεων που αφορούν στο πρόγραμμα.
- η) Το σύστημα παρακολούθησης (software) που ανέπτυξε η ΑΝΚΟ για το πρόγραμμα κρίνεται πολύ καλό.
- θ) Ο Κανονισμός Λειτουργίας της Επιτροπής Παρακολούθησης (Ε.Π.) έθεσε τους αναγκαίους κανόνες και έδρασε αποτελεσματικά.
- ι) Δεδομένου ότι είναι δυνατόν ο Προτείνων Φορέας να μην αποτελεί ταυτόχρονα και Φορέα Υλοποίησης τροποποιήθηκε, στο σημείο αυτό, το Τεχνικό Δελτίο Έργου (ΤΔΕ). Με τον τρόπο αυτό, ο Προτείνων Φορέας έχει τη δυνατότητα να ονοματίζει το Φορέα που θα αναλάβει την υλοποίηση του έργου, σε περίπτωση ένταξης (Υπόδειγμα ΤΔΕ υπάρχει στο Παράρτημα του παρόντος)
- ια) Ο καθορισμός μεγέθους (εμβέλειας) έργου με ελάχιστο ύψος προϋπολογισμού τεχνικού έργου το ποσό των 150.000,00€ δεν κατέστη λειτουργικός στην πράξη και κατά συνέπεια δεν τηρήθηκε.

E.2.2 Προτεινόμενη διαδικασία ΕΑΠ 2017 – 2021

Φάση 1 : Διαδικασία ένταξης έργου

- α) Συμπλήρωση Τεχνικού Δελτίου Έργου (Τ.Δ.Ε.).

- β) Συνυπογραφή του Τ.Δ.Ε. από τον Εκπρόσωπο του Φορέα Υλοποίησης και τον Συντάξαντα.
- γ) Λήψη απόφασης από το αρμόδιο αποφασιστικό όργανο, για υποβολή της Πρότασης στο πρόγραμμα.
- δ) Κατάθεση Τ.Δ.Ε. στον Σύμβουλο Διαχείρισης.
- ε) Αξιολόγηση από τον Σύμβουλο Διαχείρισης και συμπλήρωση του Δελτίου Ελέγχου Εκπλήρωσης Κριτηρίων (Δ.Ε.Ε.Κ.).
- στ) Απόφαση της Επιτροπής Παρακολούθησης (Ε.Π.) για εισήγηση ένταξης ή απόρριψης.
- ζ) Εισήγηση προς το Περιφερειακό Συμβούλιο.
- η) Απόφαση Περιφερειακού Συμβουλίου.
- θ) Έγγραφο από τον Περιφερειάρχη, ως Πρόεδρο της Ε.Π., για οριστική ένταξη στο πρόγραμμα ή απόρριψη της πρότασης.

Φάση 2 : Κατασκευή / Υλοποίηση (κύρια για έργα δημοσίου χαρακτήρα)

- α) Δημοσιοποίηση
- β) Αξιολόγηση προσφορών
- γ) Απόφαση ανάθεσης
- δ) Υπογραφή σύμβασης
- ε) Έναρξη υλοποίησης του έργου
- στ) Τμηματική πιστοποίηση
- ζ) Τμηματική πληρωμή
- η) Ολοκλήρωση – αποπληρωμή του έργου

Φάση 3 : Πληρωμές

- α) Πιστοποιήσεις υπογεγραμμένες από την Προϊσταμένη Αρχή και τον Επιβλέποντα Μηχανικό του έργου ή άλλο αντίστοιχο όργανο (σε ειδικό έντυπο πιστοποίησης)
- β) Θεωρήσεις πιστοποιήσεων από την Επιτροπή Ελέγχου και Παραλαβής Έργων
- γ) Έγγραφο από τον Σύμβουλο Διαχείρισης προς ΔΕΗ/ΛΚΔΜ & Δ/νση Οικονομικού για καταβολή των ποσών με συνημμένες τις πιστοποιήσεις των παραγράφων 3.α και 3.β.
- δ) Πληρωμές από ΔΕΗ.

E3. Ενδεικτικά κριτήρια επιλογής έργων

Παρακάτω αναφέρονται τα ενδεικτικά κριτήρια επιλογής έργων για ένταξη στο ΕΑΠ 2017-2021.

1. Κάλυψη της φιλοσοφίας του προγράμματος
2. Τα έργα πρέπει να έχουν το χαρακτήρα ολοκληρωμένων και λειτουργικά αυτοτελών και όχι αποσπασματικών παρεμβάσεων και ενεργειών.
3. Προτεραιότητα δίνεται στην περιοχή που επηρεάζεται από τη δράση της ΔΕΗ και προσδιορίζεται στην ισχύουσα Υπ. Απόφαση.
4. Συμπληρωματικότητα και συμβατότητα με τον Τοπικό και Περιφερειακό χωροταξικό σχεδιασμό.
5. Συμπληρωματικότητα και συμβατότητα με τον Τοπικό και Περιφερειακό αναπτυξιακό σχεδιασμό και επιχειρησιακό προγραμματισμό.
6. Βαθμός ωριμότητας / ετοιμότητας της Πρότασης.
7. Πληρότητα και αξιοπιστία του Τεχνικού Δελτίου Έργου (Τ.Δ.Ε.).
8. Αξιοπιστία – ικανότητα Φορέα Υλοποίησης (Φ.Υ.) σε σχέση με την υποβαλλόμενη Πρόταση.

E4. Συνοπτικό χρονοδιάγραμμα ενεργειών

Η προετοιμασία και υλοποίηση του Ε.Α.Π. 2021-2027 γίνεται με σειρά ενεργειών που έχουν διακριτά στάδια και υπακούουν σε μία λογική αλληλουχία φάσεων, όπως παρακάτω :

Φάση σχεδιασμού

1. Διατύπωση αρχικών σκέψεων για το νέο Ε.Α.Π.
2. Ενημέρωση Φορέων, εκπροσώπων και πολιτών επί των αρχικών σκέψεων (Αρχικό Σχέδιο του Ε.Α.Π.)
3. Σύνταξη Σχεδίου του νέου Ε.Α.Π.
4. Ενημέρωση φορέων, εκπροσώπων και πολιτών επ' αυτού
5. Διατύπωση απόψεων από τους Φορείς
6. Οριστικοποίηση σχεδίου Ε.Α.Π., λαμβάνοντας υπόψη και τις απόψεις των Φορέων
7. Συνεχής ενημέρωση των τοπικών φορέων

8. Συνεργασία με την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας για διασφάλιση της συμπληρωματικότητας
9. Παρουσίαση, συζήτηση και έγκριση από το Περιφερειακό Συμβούλιο Δυτικής Μακεδονίας (συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων ένταξης).

Προπαρασκευαστική φάση υλοποίησης

1. Σύσταση Επιτροπής Παρακολούθησης (Ε.Π.)
2. Ορισμός της Επιτροπής Ελέγχου Έργων (Ε.Ε.Ε.)
3. Πρόσληψη Συμβούλου Διαχείρισης (Σ.ΔΧΣΗΣ)
4. Υλοποίηση πιθανών διορθωτικών παρεμβάσεων στο Σύστημα Διοίκησης του προγράμματος
5. Σύνταξη και έγκριση Κανονισμού Λειτουργίας της Ε.Π. (επικαιροποίηση ισχύοντος)
6. Προετοιμασία εντύπων υλοποίησης του προγράμματος
 - Έντυπο Οριστικής Ένταξης στο πρόγραμμα (ολοκληρώθηκε)
 - Έντυπο Πιστοποίησης (ολοκληρώθηκε)
 - Έντυπο Θεώρησης Πιστοποίησης Εργασιών (ολοκληρώθηκε)

Φάση υλοποίησης

1. Υποβολή προτάσεων για ένταξη έργων / ενεργειών, από τους Φορείς Υλοποίησης (Φ.Υ.)
2. Ένταξη έργων στο Ε.Α.Π.
3. Υλοποίηση – πληρωμές
4. Συνεχής αξιολόγηση του προγράμματος
5. Τελική αξιολόγηση του προγράμματος

Ε5. Προσδιορισμός δεικτών για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του προγράμματος

Η αξιολόγηση και η παρακολούθηση της εφαρμογής του Προγράμματος προϋποθέτει τη χρήση δεικτών οι οποίοι μπορεί να είναι είτε ποσοτικοί είτε ποιοτικοί, ανάλογα με το είδος των παρεμβάσεων.

Επίσης, οι δείκτες αξιολόγησης διακρίνονται σε δείκτες εκροών, οι οποίοι αποτυπώνουν το άμεσο αποτέλεσμα των παρεμβάσεων του προγράμματος και σε δείκτες επιπτώσεων

οι οποίοι απεικονίζουν τις ευρύτερες επιπτώσεις στα μακροοικονομικά μεγέθη της περιοχής.

Οι δείκτες οι οποίοι θα χρησιμοποιηθούν κατά την αξιολόγηση των παρεμβάσεων του Ειδικού Αναπτυξιακού Προγράμματος (Ε.Α.Π.) είναι ενδεικτικά οι παρακάτω:

ΠΙΝΑΚΑΣ 24: ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ			
ΑΞΟΝΑΣ	ΜΕΤΡΑ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
Άξονας 1 Μελέτες και υπηρεσίες	1.1 Μελέτες και υπηρεσίες για την ωρίμανση του αναπτυξιακού σχεδιασμού	- Αριθμός μελετών και συμβάσεων υπηρεσιών	- Βαθμός ωρίμανσης και υλοποίησης έργων
Άξονας 2 Περιβάλλον, ποιότητα ζωής και κοινωνική συνοχή	2.1 Προστασία, αποκατάσταση και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής	- Αριθμός παρεμβάσεων προστασίας, αποκατάστασης και αναβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος - Αριθμός παρεμβάσεων προστασίας του δομημένου περιβάλλοντος	- Εξυπηρετούμενος πληθυσμός
	2.2 Ορθολογική διαχείριση και βέλτιστη αξιοποίηση του υδάτινου δυναμικού	- Αριθμός παρεμβάσεων διαχείρισης του υδάτινου δυναμικού - Αριθμός παρεμβάσεων αξιοποίησης του υδάτινου δυναμικού	- Εξυπηρετούμενος πληθυσμός
	2.3 Βελτίωση και συμπλήρωση των τεχνικών - περιβαλλοντικών, κοινωνικών και αθλητικών υποδομών <u>Τεχνικές – περιβαλλοντικές υποδομές</u> (οδοποιία, ύδρευση, αποχέτευση, επεξεργασία λυμάτων, τηλεθερμάνσεις οικισμών) <u>Κοινωνικές υποδομές</u> (εκπαίδευση, πρόνοια) <u>Αθλητικές υποδομές</u>	- Αριθμός έργων βελτίωσης και συμπλήρωσης τεχνικών – περιβαλλοντικών υποδομών - Μήκος δικτύων τεχνικών – περιβαλλοντικών υποδομών που βελτιώνονται και συμπληρώνονται - Αριθμός έργων βελτίωσης και συμπλήρωσης κοινωνικών υποδομών - Αριθμός έργων βελτίωσης και συμπλήρωσης αθλητικών υποδομών - Χωρητικότητα νέων και βελτιωμένων εγκαταστάσεων	- Εξυπηρετούμενος πληθυσμός
	2.4 Στήριξη μετεγκαταστάσεων οικισμών	- Αριθμός παρεμβάσεων στήριξης σε βασικές υποδομές των οικισμών που πρόκειται να μετεγκατασταθούν	- Εξυπηρετούμενος πληθυσμός
	2.5 Προώθηση της ενεργειακής αποδοτικότητας, της καθαρής και έξυπνης ενέργειας	- Αριθμός παρεμβάσεων ενεργειακής αποδοτικότητας - Αριθμός δημόσιων / δημοτικών κτιρίων με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση - Αριθμός παρεμβάσεων έξυπνης ενέργειας - Μήκος δικτύων έξυπνης ενέργειας - Αριθμός παρεμβάσεων	- Εξυπηρετούμενος πληθυσμός - Ετήσια κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας - Ετήσια αποθήκευση ενέργειας

ΠΙΝΑΚΑΣ 24: ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ			
ΑΞΟΝΑΣ	ΜΕΤΡΑ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
		καθαρές ενέργειας - Αριθμός μονάδων βιομάζας	
	2.6 Ψηφιακός μετασχηματισμός και ευφυείς κοινότητες	- Δημόσιοι οργανισμοί και φορείς που υποστηρίζονται για την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών	- Χρήστες / έτος νέων αναβαθμισμένων ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών
Άξονας 3 Υποδομές και στήριξη της επιχειρηματικότητας και του παραγωγικού περιβάλλοντος (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής τομέας)	3.1 Υποδομές και δομές στήριξης του παραγωγικού περιβάλλοντος <u>Υποδομές και ενέργειες στήριξης της αγροτικής ανάπτυξης</u> <u>Υποδομές και δομές στήριξης της επιχειρηματικότητας και του ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων</u>	- Αριθμός παρεμβάσεων σε αγροτικές υποδομές - Αριθμός παρεμβάσεων σε επιχειρηματικές υποδομές - Αριθμός παρεμβάσεων ενίσχυσης δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας	- Μόνιμες θέσεις εργασίας - Εποχικές θέσεις εργασίας - Διατήρηση υφισταμένων θέσεων εργασίας
	3.2 Οριζόντια στήριξη της επιχειρηματικότητας και των επενδύσεων με έμφαση στις νέες τεχνολογίες, στην καινοτομία και στην εξωστρέφεια	- Αριθμός παρεμβάσεων στήριξης της επιχειρηματικότητας	- Μόνιμες θέσεις εργασίας - Εποχικές θέσεις εργασίας - Διατήρηση υφισταμένων θέσεων εργασίας
	3.3 Προώθηση και υποστήριξη της κυκλικής και κοινωνικής οικονομίας	- Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας	- Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας που η λειτουργία τους συνεχίζεται ένα έτος μετά τη λήξη της παρέμβασης
Άξονας 4 Ενίσχυση και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, κατάρτιση, εκπαίδευση, έρευνα και νέες τεχνολογίες	4.1 Ενίσχυση και εκσυγχρονισμός υποδομών εκπαίδευσης, έρευνας και κατάρτισης	- Νέες υποδομές εκπαίδευσης, έρευνας και κατάρτισης - Χωρητικότητα υποστηριζόμενων υποδομών - Αριθμός παρεμβάσεων ενίσχυσης και εκσυγχρονισμού υποδομών εκπαίδευσης, έρευνας και κατάρτισης - Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε υποστηριζόμενες ερευνητικές εγκαταστάσεις	- Ετήσιος αριθμός χρηστών υποστηριζόμενων υποδομών - Θέσεις έρευνας που δημιουργήθηκαν σε υποστηριζόμενες οντότητες
	4.2 Κατάρτιση και εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού <u>Προώθηση της απασχόλησης</u> <u>Αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανακατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού</u> <u>Προσαρμοστικότητα εργαζομένων και επιχειρήσεων</u> <u>Εξοικείωση - Ευαισθητοποίηση κοινωνικού και οικονομικού ιστού</u>	- Αριθμός προγραμμάτων κατάρτισης - Αριθμός καταρτιζομένων - Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων	- Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής τους

ΠΙΝΑΚΑΣ 24: ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ			
ΑΞΟΝΑΣ	ΜΕΤΡΑ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
	4.3 Ενίσχυση της έρευνας και των νέων τεχνολογιών με έμφαση στην ενέργεια και στο περιβάλλον	- Αριθμός παρεμβάσεων ενίσχυσης της έρευνας και των νέων τεχνολογιών - Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε υποστηριζόμενες ερευνητικές εγκαταστάσεις	- Ετήσιος αριθμός χρηστών ενισχυόμενων νέων τεχνολογιών - Θέσεις έρευνας που δημιουργήθηκαν σε υποστηριζόμενες οντότητες
Άξονας 5 Στήριξη και ανάδειξη του πολιτισμού και του τουρισμού	5.1 Ανάδειξη και αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος	- Αριθμός παρεμβάσεων ανάδειξης και αξιοποίησης του πολιτιστικού αποθέματος - Αριθμός πολιτιστικών χώρων που υποστηρίζονται	- Ετήσιος αριθμός τουριστών και επισκεπτών υποστηριζόμενων δράσεων
	5.2 Υποδομές και δράσεις στήριξης του τουρισμού	- Αριθμός παρεμβάσεων σε υποδομές τουρισμού - Αριθμός δράσεων στήριξης του τουρισμού - Αριθμός τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται	- Ετήσιος αριθμός τουριστών και επισκεπτών υποστηριζόμενων υποδομών - Ετήσιος αριθμός τουριστών και επισκεπτών υποστηριζόμενων δράσεων
Άξονας 6 Τεχνική Υποστήριξη και Δημοσιοποίηση	Μέτρο 6.1 : Στήριξη, παρακολούθηση, αξιολόγηση και προβολή του προγράμματος	- Αριθμός δράσεων στήριξης, παρακολούθησης, αξιολόγησης και προβολής του προγράμματος - Αριθμός φορέων που υποστηρίχθηκαν	- Βαθμός ωρίμανσης και υλοποίησης έργων

Z. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Συνοπτικά Τεχνικά Δελτία Αξόνων και Μέτρων

**Εγχειρίδιο Διαδικασιών για έργα που εντάσσονται στο Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα
(ΕΑΠ) 2021-2027**